

Danuta Kurzyna-Chmiel

SAMORZĄDOWA OŚWIATA

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
WYDAWNICTWO

**SAMORZĄDOWA
OŚWIATA**

Danuta Kurzyna-Chmiel

SAMORZĄDOWA OŚWIATA

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego • Katowice 2025

RECENZENCI

dr hab. Monika Augustyniak, prof. UJK

dr hab. Jarosław Czerw, prof. UJK

Publikacja pod patronatem
Kuratorium Oświaty w Katowicach

KURATORIUM
OŚWIATY
W KATOWICACH

Spis treści

Wykaz ważniejszych skrótów 9

Wstęp 13

Część I

Podstawowe determinanty określające rolę samorządu terytorialnego w oświacie – zagadnienia administracyjnoprawne 21

1. Istota samorządu terytorialnego 23

- 1.1. Podstawowe zagadnienia budujące pojęcie samorządu terytorialnego 23
- 1.2. Zasady decentralizacji i pomocniczości 31
- 1.3. Samorząd terytorialny w ramach demokratycznego państwa prawa 45

2. Publiczne zadania oświatowe – wybrane zagadnienia 53

- 2.1. Zadania publiczne 53
- 2.2. Samorządowe, publiczne zadania oświatowe 58
- 2.3. Pozycja administracji rządowej w realizacji publicznych zadań oświatowych 76
 - 2.3.1. Nadzór pedagogiczny i inne zadania kuratora oświaty 83
 - 2.3.2. Kurator oświaty jako organ administracyjny 98
- 2.4. Finansowanie samorządowych zadań oświatowych – zarys tematu 99

3. Szkoły i placówki oświatowe 105

- 3.1. Samorządowe, publiczne szkoły i placówki oświatowe 105
 - 3.1.1. Placówki doskonalenia nauczycieli i biblioteki pedagogiczne 125
- 3.2. Inne niż samorządowe szkoły i placówki oświatowe publiczne 128
 - 3.2.1. Szkoły i placówki oświatowe zakładane i prowadzone przez ministrów 129

- 3.2.2. Szkoły i placówki oświatowe publiczne zakładane i prowadzone przez podmioty niepubliczne 134
 - 3.2.3. Tak zwane małe szkoły publiczne 137
- 3.3. Szkoły i placówki oświatowe niepubliczne 141
- 4. Zakładanie i prowadzenie samorządowych szkół i placówek oświatowych 149**
 - 4.1. Zakładanie samorządowych szkół i placówek oświatowych 149
 - 4.2. Zmiany organizacyjne w samorządowych szkołach i placówkach oświatowych 153
 - 4.3. Zapewnienie warunków działania samorządowych szkół i placówek oświatowych 161
 - 4.4. Zapewnienie odpowiedniej kadry 170
 - 4.5. Nadzór finansowo-administracyjny i kontrola zarządcza 172
 - 4.6. Pozycja dyrektora szkoły lub placówki oświatowej względem samorządowego organu prowadzącego 176

CZĘŚĆ II

Kluczowe samorządowe zadania oświatowe i powiązane z nimi inne zadania publiczne 199

- 5. Przykłady publicznych zadań oświatowych samorządu terytorialnego 201**
 - 5.1. Zapewnienie przez organ prowadzący możliwości wypełniania przez jednostkę obowiązków szkolnego i nauki 201
 - 5.2. Specyfika wychowania przedszkolnego 210
 - 5.3. Kontrola wypełniania obowiązków oświatowych 220
 - 5.4. Edukacja domowa 224
 - 5.5. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka 230
 - 5.6. Zapewnienie kształcenia w podmiotach leczniczych i jednostkach pomocy społecznej 234
 - 5.7. Kształcenie sportowe 238
 - 5.8. Zapewnienie realizacji świadczeń oświatowych dla cudzoziemców, ze szczególnym uwzględnieniem Ukraińców 243
 - 5.8.1. Zagadnienia podstawowe 243
 - 5.8.2. Specyfika sytuacji prawnej Ukraińców w związku z działaniami wojennymi po 24 lutego 2022 r. 253

- 5.9. Zapewnienie kształcenia specjalnego i jego organizacja 259
 - 5.9.1. Wprowadzenie 259
 - 5.9.2. Organizacja kształcenia specjalnego 268
 - 5.9.3. Poradnia psychologiczno-pedagogiczna jako podstawowe ogniwo w realizacji kształcenia specjalnego 276
 - 5.9.4. Szkoły i placówki oświatowe przeznaczone dla uczniów niepełnosprawnych 279
 - 5.9.5. Szkoły i placówki oświatowe przeznaczone dla uczniów niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym 282
 - 5.9.6. Główne obowiązki samorządowych organów prowadzących w zakresie kształcenia specjalnego 287
- 5.10. Kształcenie zawodowe 294
 - 5.10.1. Rys historyczny 295
 - 5.10.2. Organizacja kształcenia zawodowego 298
- 5.11. Kształcenie ustawiczne 308
- 5.12. Obowiązek zapewnienia bezpłatnego dowozu i opieki w czasie jego trwania, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji dzieci i uczniów niepełnosprawnych 319

6. Powiązane z oświatowymi inne zadania publiczne samorządu terytorialnego 329

- 6.1. Pomoc materialna dla uczniów 329
- 6.2. Dożywianie dzieci w szkołach 340

Zakończenie 345

Bibliografia 385

Streszczenie 415

Summary 417

Wykaz ważniejszych skrótów

Akty prawne

EKSL	Europejska Karta Samorządu Lokalnego, sporządzona w Strasburgu dnia 15 października 1985 r. Dz.U. 1994 Nr 124 poz. 607; ratyfikowana przez Polskę dnia 26 kwietnia 1993 r.
k.c.	ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, Dz.U. Nr 16 poz. 93, tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 1061, z późn. zm.
KN	ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela. Dz.U. 1982 Nr 3 poz. 19, tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 986, z późn. zm.
k.p.	ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy, Dz.U. 1974 Nr 24 poz. 141, tekst jedn. Dz.U. 2025 poz. 277.
k.p.a.	ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego, Dz.U. 1960 poz. 168, tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 572, z późn. zm.
k.p.c.	ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego. Dz.U. 1964 Nr 43 poz. 296, tekst jedn. Dz.U. 2023 poz. 1550, z późn. zm.
k.r. i o.	ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. 1964 Nr 9 poz. 59, tekst jedn. Dz.U. 2023 poz. 2809, z późn. zm.
Konstytucja (ustawa zasadnicza)	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. 1997 Nr 78 poz. 483.
Konwencja o Prawach Dziecka	Konwencja o Prawach Dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r., Dz.U. 1991 Nr 120 poz. 526.
nowela ustawy o pomocy	ustawa z dnia 15 maja 2024 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, Dz.U. 2024 poz. 854.

p.p.s.a.	ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r., Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, tekst jedn. Dz.U. 2022 poz. 329.
u.d.l.	Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej, Dz.U. 2011 Nr 112 poz. 654, tekst jedn. Dz.U. 2023 poz. 991.
u.f.p.	ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, Dz.U. 2009 Nr 157 poz. 1240, tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 1530, z późn. zm.
u.f.z.o.	ustawa z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych, Dz.U. 2017 poz. 2203, tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 754, z późn. zm.
u.p.e.a.	ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, Dz.U. 1966 Nr 24 poz. 151, tekst jedn. 2025 poz. 132.
u.p.o.	ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, Dz.U. 2017 poz. 59, tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 737, z późn. zm.
u.s.g.	ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz.U. 1990 Nr 16 poz. 95, tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 1465, z późn. zm.
u.s.o.	ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, Dz.U. 1991 Nr 95 poz. 425, tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 750.
u.s.p.	ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, Dz.U. 1998 Nr 91 poz. 578, tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 107, z późn. zm.
u.s.w.	ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, Dz.U. 1998 Nr 91 poz. 576, tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 566.
u.w. i r.n.	ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, Dz.U. 2022 poz. 1700.

Inne

BCU	branżowe centrum umiejętności
BSI	branżowa szkoła I stopnia
BSII	branżowa szkoła II stopnia
CBOSA	Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych
CUSZ	Centralny Urząd Szkolenia Zawodowego
CUW	centrum usług wspólnych
Dz.U.	Dziennik Ustaw
Dz.Urz. UE	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej

ETPC	Europejski Trybunał Praw Człowieka
IPET	indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny
j.st.	jednostka samorządu terytorialnego
LEX	System Informacji Prawnej LEX, wydawca: Wolters Kluwer Polska
MEN	Ministerstwo Edukacji Narodowej
MOS	młodzieżowy ośrodek socjoterapii
MOW	młodzieżowy ośrodek wychowawczy
M.P.	Monitor Polski
NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
OHP	Ochotnicze Hufce Pracy
ONSA	orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
OSN	orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSNIP	orzecznictwo Sądu Najwyższego, Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
OTK	orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A	orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, zbiór urzędowy, kategoria A
OwSS	orzecznictwo w sprawach samorządowych
RP	Rzeczpospolita Polska
SA	sąd apelacyjny
SN	Sąd Najwyższy
TK	Trybunał Konstytucyjny
UE	Unia Europejska
WSA	wojewódzki sąd administracyjny

Książka *Samorządowa oświata* poświęcona jest tematyce niezmiernie ważnej społecznie i prawnie. Ma ona charakter oryginalny i wypełnia lukę w badaniach dotyczących funkcjonowania oświaty w naszym kraju, za którą odpowiada samorząd terytorialny. Dodatkowo nadmiernie szybka ewolucja przepisów i wynikające z niej modyfikacje stanu prawnego domagają się aktualnego opracowania. Szerokie określenie przez autorkę obszaru badawczego jest zabiegiem zamierzonym, mającym na celu kompleksową analizę problemu. Poruszana tematyka dotyczy systemu oświaty, zatem poza obszarem badawczym znajdują się zagadnienia dotyczące szkolnictwa wyższego.

Samorząd terytorialny w Polsce realizuje liczne zadania publiczne. Uczestniczy on w sprawowaniu władzy publicznej, a przysługująca mu w ramach ustaw istotna część zadań publicznych zgodnie z regulacją konstytucyjną (art. 16)¹ wykonywana jest w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność. Jeden z głównych atrybutów samorządu terytorialnego, a mianowicie samodzielność, wyraża się zwłaszcza w odrębnej osobowości prawnej oraz swobodzie wykonywania kompetencji podczas realizacji należących do niego zadań publicznych. Samodzielność ta realizuje się w granicach obowiązującego prawa. Ważne jest w tym zakresie zadbanie przez ustawodawcę o przyznanie samorządowi terytorialnemu zakresu niezbędnych kompetencji umożliwiających realizację zadań samodzielnie, we własnym imieniu i na własną odpowiedzialność. Oczywiście jest, że samodzielność samorządu terytorialnego w realizacji zadań oświatowych nie jest bezwzględna, i musi się rozwijać w ramach prawa obowiązującego.

Niewątpliwie wśród wielu zasad określających funkcjonowanie i pozycję samorządu terytorialnego podstawę stanowią zasady decentralizacji i pomocniczości. Ich zakres nie jest stały i w praktyce ewoluuje. Można przyjąć, że

1 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. 1997 Nr 78 poz. 483.

pomocniczość (subsydiarność) jest zasadą podziału władzy „od dołu do góry”, zaś decentralizacja zakłada podział kompetencji przez jednostkę wyższą w strukturze kraju pomiędzy jednostki niższe². Decentralizację należy uznać za podstawowe obok zasady pomocniczości źródło określające warunki realizacji zadań publicznych, w tym zadań oświatowych. Z samych zasad decentralizacji i pomocniczości nie wynika jednak jasny podział zadań publicznych między samorząd terytorialny a administrację rządową i inne podmioty uczestniczące w ich wykonywaniu. Granice tego podziału stale się zmieniają. Należy też zauważyć występowanie w administracji zjawiska polegającego na cyklicznym następowaniu po sobie okresów większej decentralizacji lub większej centralizacji w zarządzaniu oświatą. Obecną sytuację cechuje zwrot ku decentralizacji. Poprzedzał go okres centralizacji (recentralizacji), który rozpoczęła kolejna reforma oświatowa, z lat 2016/2017.

Głównym celem w niniejszej publikacji jest próba ukazania modelu samorządowej oświaty w Polsce. Przyjęto, że wskazana w tytule książki „samorządowa oświata” odnoszona jest – w ujęciu podmiotowym do szkół i placówek oświatowych zakładanych i prowadzonych przez j.s.t., zaś w ujęciu przedmiotowym do zadań oświatowych realizowanych przez te jednostki w obu wskazanych ujęciach jako zadanie własne. W modelu tym uwzględniono także główne relacje z podmiotami powiązanymi z j.s.t. determinującymi rolę samorządu terytorialnego w wykonywaniu publicznych zadań oświatowych. Chodzi tu zwłaszcza o administrację rządową (kuratorów oświaty), jak również o podmioty niepubliczne, z którymi j.s.t. w różnych formach współdziałają, kiedy są one drogą ustawową do tego zobowiązane lub uprawnione. Niezbędne jest ponadto ukazanie zakresu kompetencji samorządowych organów prowadzących, zwłaszcza w stosunku do zakładanych i prowadzonych przez nie szkół i placówek oświatowych mających status zakładów publicznych (administracyjnych). Istotne miejsce w rozważaniach zajmuje analiza kompetencji dyrektorów szkół i placówek samorządowych i ich pozycji względem samorządowych organów prowadzących. Szczególną uwagę autorki zwróciły także coraz częściej pojawiające się w ustawodawstwie obowiązkowe formy współdziałania z podmiotami zewnętrznymi wobec administracji niezbędnymi do realizacji oświatowych zadań publicznych. W związku z tym przyjęto hipotezę badawczą, zgodnie z którą aktualne przepisy prawne zbyt ograniczają, w niektórych obszarach, na przykład w zakresie kształcenia zawodowego (branżowego) i ustawicznego, samodzielność wyboru

2 B. Dolnicki, *Samorząd terytorialny*, Wolters Kluwer, Warszawa 2012, s. 25.

partnerów współdziałania oraz jego form, przez co władztwo organizacyjne j.s.t. ulega zmniejszeniu. Jeśli chodzi zaś o kompetencje kuratora oświaty, to na przestrzeni lat zauważalny jest naprzemienny proces ich zwiększania lub zmniejszania. Obecnie ponownie są one bardzo szerokie. Liczne obszary działalności j.s.t. w zakresie realizacji zadań oświatowych wymagają współdziałania z kuratorem oświaty, w tym o charakterze wiążącym. Jednym z celów pracy jest więc analiza aktualnych kompetencji kuratora oświaty i ustalenie, jak wpływają one na stopień samodzielności kompetencyjnej j.s.t. w zakresie zadań oświatowych.

Celem pracy jest również analiza i ocena obowiązujących regulacji prawnych oraz wykazanie występujących w nich nieścisłości, błędów, i zaproponowanie nowatorskich rozwiązań, w szczególności zgłoszenie postulatów *de lege ferenda*. Poruszone zostały obszernie tematy z zakresu zarówno prawa ustrojowego, jak i ewoluującego administracyjnego prawa materialnego. Autorka analizuje konkretne, kluczowe, najbardziej reprezentatywne zadania oświatowe j.s.t., ukazując ich specyfikę, podobieństwa i odmienności. Książka jest swoistym nawiązaniem do wieloletnich badań prowadzonych przez autorkę i ich kontynuacją, zwłaszcza w odniesieniu do tez postawionych w wydanej w 2013 r. książce zatytułowanej *Oświata jako zadanie publiczne*³. Liczne tezy nadal są potwierdzane. Przykładowo, wskazano wówczas, że zjawiska decentralizacji i centralizacji oświaty następują po sobie cyklicznie i są zależne od zmieniającej się oświatowej polityki państwa. Jednak inflacja prawa oświatowego prowadzi wręcz do galopujących jego zmian. Chociażby od czasu publikacji wspomnianego opracowania tylko niewielka część rozwiązań prawnych nie została poddana gruntownym zmianom, zaś dominujące tematy, np. status i zadania kuratora oświaty, zakres samodzielności samorządu w realizacji zadań, zwłaszcza w obszarze kształcenia zawodowego i ustawicznego, czy też pozycja dyrektorów szkół i placówek oświatowych samorządowych podlegały istotnym przeobrażeniom. Niewątpliwie mamy dziś do czynienia z oświatą jako zadaniem publicznym, którego realizacja w coraz większym stopniu związana jest ze zjawiskiem prywatyzacji i przechodzenia przez j.s.t. w niektórych obszarach (wskazanych zwłaszcza w drugiej części publikacji) od roli realizatora do roli współorganizatora z innymi podmiotami, przykładowo pracodawcami, organizacjami pozarządowymi. Wszechstronnej analizie głównego problemu będzie służyło znalezienie odpowiedzi na następujące, badawcze pytania szczegółowe:

3 D. Kurzyńska-Chmiel, *Oświata jako zadanie publiczne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2013.

Jaki jest współczesny status samorządu terytorialnego w Polsce?

Jakie jest rozumienie zadań publicznych, w tym samorządowych zadań oświatowych, oraz jaki jest ich obecny zakres?

Jak przedstawia się relacja między terminami ustawowymi „zadania oświatowe” i „zadania z zakresu edukacji publicznej”?

Jakie są główne formy współdziałania j.s.t. w realizacji zadań oświatowych?

W jakim zakresie administracja rządowa, zwłaszcza w obszarze dofinansowywania samorządowych zadań oświatowych, wpływa na stopień samodzielności zadaniowej samorządu terytorialnego?

Czy kompetencje kuratora oświaty ograniczają samodzielność zadaniową j.s.t.?

Jaka jest specyfika szkół i placówek oświatowych samorządowych na tle innych prowadzonych przez różne podmioty?

Czy przepisy prawne dotyczące prowadzenia szkół i placówek oświatowych samorządowych gwarantują organom prowadzącym odpowiedni do potrzeb poziom samodzielności?

Jak przedstawia się relacja samorządowego organu prowadzącego z dyrektorami samorządowych szkół i placówek oświatowych?

Jakie są obowiązki dyrektora szkoły lub placówki oświatowej samorządowej i organu prowadzącego wobec uczniów, w tym cechujących się szczególnymi potrzebami edukacyjnymi, zwłaszcza uczniów objętych kształceniem specjalnym i cudzoziemców?

Jakie są specyficzne cechy realizacji kształcenia sportowego?

Na czym polega odmiennność realizacji zadań oświatowych wobec uczniów niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym?

Na czym polega specyfika kształcenia zawodowego (branżowego) i ustawicznego?

Jak wygląda współdziałanie (współpraca) samorządowych organów prowadzących z szeroko rozumianym otoczeniem społeczno-gospodarczym, głównie pracodawcami i ich organizacjami, w realizacji zadań oświatowych w zakresie kształcenia zawodowego (branżowego) i ustawicznego?

Jaka jest specyfika branżowego centrum umiejętności?

Czy mamy do czynienia z tworzeniem się nowego zadania o charakterze oświatowo-branżowym?

Czy można wyróżnić także inne niż oświatowe zadania j.s.t. ściśle z nimi związane?

Liczne przedstawione w publikacji analizy (zwłaszcza w części drugiej) mają charakter pionierski, ponieważ dotyczą tematów, które albo w ogóle nie są

obecne w badaniach prawno-administracyjnych, albo są poruszane niezmiernie rzadko. Autorka wytycza więc kierunki niezbędnych badań, wyrażając liczne konkluzje i wnioski *de lege ferenda*. Głównym problemem badawczym jest próba odpowiedzi na pytanie, w jakim stopniu ewoluująca samorządowa oświata jest samodzielna w obszarze zadaniowym i kompetencyjnym. Ocenione zostało zwłaszcza zjawisko współdziałania w realizacji tych zadań z kuratorem oświaty i innymi podmiotami, w tym współdziałania z podmiotami niepublicznymi, coraz częściej występujące jako obowiązkowe, dodatkowo warunkujące realizację oświatowych zadań publicznych. Podkreślono ewolucję szerokich kompetencji nadzorczych kuratora oświaty⁴. Punktem wyjścia rozważań dotyczących kuratora oświaty jest wyraźne stwierdzenie, że nie jest on konstytucyjnym organem nadzoru nad samorządem terytorialnym. Ocenie poddano głównie procedurę nadzorczą, zakres ingerencji kuratora oświaty w realizację zadań samorządowych organów prowadzących oraz zadania samych szkół i placówek oświatowych samorządowych jako zakładów publicznych (administracyjnych).

W książce podjęto próbę odpowiedzi na pytanie, czy w przypadku części zadań oświatowych j.s.t. przechodzą od roli realizatora zadań do roli kontrolera i nadzorcy ich realizacji lub nawet współrealizatora. Autorka wyraźnie dostrzega ogólną potrzebę i zalety realizacji zadań oświatowych we współdziałaniu j.s.t. z podmiotami zarówno publicznymi, jak i niepublicznymi, zwłaszcza z przedstawicielami tzw. społeczeństwa obywatelskiego. Stawia jednak tezę o potrzebie doprecyzowania przepisów regulujących współdziałanie z niepublicznymi podmiotami zewnętrznymi, przykładowo pracodawcami, czy prywatnymi przedsiębiorcami, w kierunku bardziej chroniącym interes publiczny oraz prawa jednostek (obywateli).

Podstawową metodą badawczą zastosowaną w pracy jest analiza dogmatyczno-prawna. Ponadto pomocniczo wykorzystane zostały metody historyczno-prawna, teoretyczno-prawna i prawnoporównawcza. Metody te pozwalają na ustalenie obowiązującego stanu prawnego w obszarze prowadzonych analiz badawczych oraz ułatwiają wykładnię materiału normatywnego. W niezbędnym zakresie, wynikającym z poruszanej tematyki, posłużono się źródłami prawa międzynarodowego i europejskiego. Uwzględniono również orzecznictwo sądowe i trybunalskie dotyczące omawianych zagadnień i instytucji oraz szerokie

4 D. Kurzyńska-Chmiel, *Nadzór pedagogiczny jako specyficzny rodzaj nadzoru*, Acta Universitatis Wratislaviensis No 76, „Przegląd Prawa i Administracji” 2007, nr 76, s. 113–126.

poglądy doktryny prawa administracyjnego. Dodatkowo korzystano z nauki prawa konstytucyjnego oraz w niewielkim wymiarze innych gałęzi prawa. Ze względu na specyfikę poruszanej tematyki i wyraźny – w wielu obszarach – brak analiz prawnych sięgano do dorobku innych dyscyplin naukowych, zwłaszcza bliskiej autorce pedagogiki.

Wskazanim celom pracy służy jej układ. Przyjęta konstrukcja została podporządkowana tematyce rozważań i kolejności następujących po sobie wątków. Wprowadzono podział na dwie części. Pierwsza z nich, zatytułowana *Podstawowe determinanty określające rolę samorządu terytorialnego w oświacie – zagadnienia administracyjnoprawne*, obejmuje przedstawienie zagadnień teoretycznych istotnych dla całości rozważań, stanowiących podstawę analizy dotyczącej konkretnych zadań oświatowych, zawartej w drugiej części książki. Całość rozważań kończy niewielki rozdział ukazujący zadania publiczne j.s.t. powiązane z oświatowymi. Publikacja składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów oraz zakończenia, które zawiera konkluzje i postulaty *de lege lata* i *de lege ferenda*. W każdym rozdziale określone są zagadnienia problematyczne, a podrozdziały więcńczą posumowania i wnioski autorki.

W rozdziale pierwszym ukazano podstawowe zagadnienia dotyczące istoty samorządu terytorialnego. Podkreślono jego kardynalną rolę w organizacji państwa widoczną w przyjętej pozycji konstytucyjnej. Samodzielny samorząd terytorialny obdarzony osobowością prawną powinien posiadać niezbędną swobodę wykonywania kompetencji w realizacji zadań publicznych. Uznano, że samorząd terytorialny jest realizacją zasady samorządności, polegającej na uznaniu prawa do „samorządzenia”, czyli prawa i możliwości rozwiązywania własnych spraw i zaspokajania własnych potrzeb samodzielnie, we własnym imieniu i na własną odpowiedzialność. Także w rozdziale wprowadzającym wskazano potrzebę pochylenia się nad zasadami decentralizacji i subsydiarności, należącymi do najważniejszych zasad określających pozycję samorządu terytorialnego. Funkcjonujący w naszym kraju model samorządowej oświaty zakłada konieczność ich realizacji. Faktyczna ich implementacja służy budowie modelu samorządowej oświaty. Na koniec rozważań zawartych w rozdziale pierwszym podkreślono rolę samorządu terytorialnego jako jednego z głównych filarów demokratycznego państwa prawa.

Rozdział drugi dotyczy publicznych zadań oświatowych. Wśród licznie przytaczanych poglądów doktryny, zarówno tych starszych, jak i nowszych, zawarto odniesienia do zmieniających się przepisów prawa oświatowego determinujących

ewoluujący sposób rozumienia zadania publicznego. Za główną podstawę prawną realizacji publicznych zadań przez samorząd terytorialny uznano regulację konstytucyjną, a zwłaszcza jej art. 163, zgodnie z którym „samorząd terytorialny wykonuje zadania publiczne niezastrzeżone przez Konstytucję lub ustawy dla organów innych władz publicznych”. Zauważono, że współcześnie coraz częściej szuka się dróg zaspokajania oświatowych potrzeb mieszkańców poprzez formy włączania podmiotów niepublicznych w realizację świadczeń. Zmianie podlegają sposoby wykonywania wielu zadań z bezpośredniego na pośredni lub nawet ich współwykonywania, przykładowo w obszarze szkolnictwa branżowego. Ostatnie podrozdziały odnoszą się do pozycji administracji rządowej w realizacji publicznych zadań oświatowych przez j.s.t. Odniesienie to służy próbie dookreślenia modelu samorządowej oświaty funkcjonującej w skomplikowanych relacjach z administracją rządową, zwłaszcza z kuratorem oświaty.

Kolejny rozdział książki obejmuje analizę prawną głównych rodzajów szkół i placówek oświatowych funkcjonujących w polskim systemie oświaty. Najszerzej omówiono tu samorządowe szkoły i placówki, których jest też najwięcej w kraju, a ich zakładanie i prowadzenie należy do grupy podstawowych zadań własnych j.s.t. Pokrótce przedstawiono też inne niż samorządowe szkoły i placówki publiczne oraz niepubliczne.

Czwarty rozdział został poświęcony najistotniejszym zagadnieniom dotyczącym zakładania i prowadzenia publicznych szkół i placówek oświatowych samorządowych. Szczegółowo omówiono procedurę ich zakładania i możliwe do realizacji – w obecnym stanie prawnym – zmiany organizacyjne. Poruszane problemy warunkują prowadzenie przez j.s.t. samodzielnej polityki oświatowej na własnym terenie, zwłaszcza w kontekście zmieniających się granic kompetencji kuratora oświaty. Dalsza część rozdziału wskazuje główne działania j.s.t. zmierzające do zapewnienia odpowiednich warunków działania samorządowym szkołom i placówkom. Przykładowo ukazano obowiązki j.s.t. jako organów prowadzących, polegające na zapewnieniu odpowiedniej kadry, zwłaszcza nauczycielskiej. Przedstawienie nadzoru finansowo-administracyjnego i kontroli zarządczej samorządowych organów prowadzących w stosunku do ich szkół i placówek oświatowych zaprezentowało zakres dostępnych, ważnych instrumentów wynikających z praw właścicielskich wobec nich. Całość rozważań zawartych w rozdziale czwartym kończy omówienie statusu prawnego dyrektora szkoły lub placówki oświatowej samorządowej w kontekście jego skomplikowanych i wielowątkowych relacji z organem prowadzącym. Podkreślono funkcjonalne

podporządkowanie dyrektorów organom prowadzącym, a także szereg samodzielnych kompetencji dyrektorów oraz wzajemnych relacji wymagających do swej skuteczności podjęcia współdziałania.

Część druga książki obejmuje obszernie rozdziały piąty i szósty. Pierwszy z nich zawiera konkretne omówienie kluczowych, wybranych samorządowych zadań oświatowych. W ostatnim, szóstym rozdziale pochyłono się nad wybranymi zadaniami j.s.t. innymi niż oświatowe, ale ściśle z nimi związanymi. Pierwsze podpunkty rozdziału piątego dotyczą roli j.s.t. w zakresie wypełniania obowiązków oświatowych przez dzieci i młodzież. Znajdziemy tu m.in. rozważania poświęcone coraz ważniejszemu współcześnie zjawisku edukacji domowej i kontroli przez j.s.t. i dyrektorów szkół publicznych wypełniania obowiązków oświatowych. W kolejnych podrozdziałach skupiono się na formach kształcenia, zwłaszcza tych, które obejmują uczniów cechujących się szczególnymi potrzebami i możliwościami edukacyjnymi. Tworzą one rozbudowany katalog, będący rzadko przedmiotem badań administracyjno-prawnych, a odnoszący się do coraz większej rzeszy uczniów. Jest to związane z realizacją współczesnych założeń polityki oświatowej, skupionej przede wszystkim na indywidualizacji świadczeń i dostosowaniu systemu oświaty do potrzeb i możliwości każdego uprawnionego. Przedstawiono zwłaszcza: kształcenie w podmiotach leczniczych, jednostkach pomocy społecznej, kształcenie zawodowe (branżowe), ustawiczne, zapewnianie przez j.s.t. zaspokojenia potrzeb oświatowych cudzoziemców, uczniów niepełnosprawnych i niedostosowanych społecznie. Omówienie obowiązku zapewnienia bezpłatnego dowozu i opieki w czasie jego trwania uczniom i dzieciom, ze szczególnym zwróceniem uwagi na sytuację prawną osób niepełnosprawnych, kończy rozdział piąty. W ostatnim rozdziale części drugiej i tym samym całej książki zaprezentowano główne, inne niż oświatowe zadania publiczne realizowane przez j.s.t. i będące szczególnie ważne w określeniu oświatowej pozycji samorządu terytorialnego.

Przedstawione w publikacji rozważania mogą przyczynić się do rozwoju prawa administracyjnego i samorządowego. Natomiast liczne analizy, konkluzje i wnioski mogą się okazać wyjątkowo przydatne w realizacji kolejnych zmian prawa oświatowego.

W książce uwzględniono stan prawny na dzień 1 kwietnia 2025 roku.

Danuta Kurzyna-Chmiel

Literatura

- Adamczyk A., *Publicznoprawne formy działania administracji. Teoria i praktyka*, Difin, Warszawa 2013.
- Aleksander T., *Kształcenie ustawiczne*, w: *Pedagogika społeczna*, red. T. Pilch, I. Lepaczuk, Żak, Warszawa 1995.
- Augustyniak M., *Jednostki pomocnicze gminy jako forma realizacji zasady subsydiarności – doświadczenia polskie i francuskie*, w: *Sposoby realizacji zadań publicznych*, red. B. Dolnicki, Wolters Kluwer, Warszawa 2017, s. 32–47.
- Augustyniak M., *Organizacja i funkcjonowanie rady gminy*, Wolters Kluwer, Warszawa 2012.
- Augustyniak M., *Pojęcie, istota oraz geneza wolności i praw człowieka*, w: *Wolności i prawa człowieka w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, red. M. Chmaj, Wolters Kluwer, Warszawa 2008, s. 9–28.
- Bała P., *Konstytucyjne prawo do nauki, a polski system oświaty*, Von Borowiecky, Warszawa 2009.
- Banaszak B., *Podstawowe obowiązki prawne jednostki*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1997.
- Banaszak B., *Prawa jednostki i system ich ochrony*, Kolonia Limited, Wrocław 1995.
- Barczewska-Dziobek A., *Pomocniczość i decentralizacja jako podstawa systemu organizacyjnego usług społecznych*, „Ius et Administratio” 2023, nr 2, s. 5–19.
- Bąkowski T., *O zadaniach lokalnych i lokalnym samorządzie uwag kilka*, w: *Prawne problemy samorządu terytorialnego z perspektywy 25-lecia jego funkcjonowania*, red. B. Jaworska-Dębska, R. Budzisz, Wolters Kluwer, Warszawa 2016, s. 199–205.
- Bąkowski T., *Zagadnienie „edukacji domowej” w prawie oświatowym a zasada pomocniczości*, w: *Jednostka, państwo, administracja – nowy wymiar*, red. E. Ura, Rzeszów 2004.
- Bielawska A., *Dualny system kształcenia zawodowego w Polsce na przykładzie rzemiosła*, „Ekonomiczne Problemy Usług” 2012, nr 80, s. 11–20.
- Bieńkowski T., *Komeński w nauce i tradycji*, Instytut Historii Nauki, Oświaty i Techniki, Zakład Dziejów Oświaty, Ossolineum, PAN, Wrocław 1980.
- Bieńkowski T., *Jan Amos Komeński o nauczaniu i wychowaniu*, Typografia, Pułtusk 1998.

- Biernat S., *Prywatyzacja zadań publicznych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa-Kraków 1994.
- Biernat S., *Zasada the rule of law a definiowanie pojęcia państwa prawa*, w: *Demokratyczne państwo prawa. Zagadnienia wybrane*, red. M. Aleksandrowicz, A. Jamróż, L. Jamróż, Temida 2, Białystok 2014, s. 25-45.
- Bieś-Srokosz P., *Nowe formy organizacyjno-prawne warunkiem dobrego administrowania?*, w: *Aksjologia prawa administracyjnego*, red. J. Zimmermann, Wolters Kluwer, Warszawa 2017, s. 307-316.
- Bigo T., *Związki publiczno-prawne w świetle ustawodawstwa polskiego*, Wydawnictwo Kasy im. Mianowskiego, Warszawa 1928.
- Blicharz J., *Idea „otwartej administracji publicznej”. Sfera oczekiwań i odczuć*, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Prawo” 2019, t. 327, No 888, s. 17-25.
- Blicharz J., *Udział polskich organizacji pozarządowych w wykonywaniu zadań administracji publicznej*, Kolonia Limited, Wrocław 2005.
- Blicharz J., *Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Ustawa o spółdzielniach*, Wolters Kluwer, Warszawa 2012.
- Blicharz J., Raszevska-Skałeczka J., *Teoretycznoprawne aspekty edukacji jako dobra publicznego w kontekście tendencji prywatyzacyjnych i urynkwienia szkolnictwa*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2022.
- Blicharz J., Zacharko L., *Globalizm a personalizizm wobec administracji publicznej*, Wrocław 2020.
- Blicharz J., Zacharko L., *Kilka refleksji na temat rozumienia nowoczesnej administracji publicznej*, „Gubernaculum et Administratio” 2022, s. 9-21.
- Błaś A., *Formy działania administracji w warunkach prywatyzacji zadań publicznych*, w: T. Bąkowski et al., *Administracja i prawo administracyjne u progu trzeciego tysiąclecia. Materiały konferencji naukowej Katedr Prawa i Postępowania Administracyjnego*, Łódź 2000, s. 23-33.
- Błaś A., *Granice prywatyzacji zadań publicznych w państwie prawa*, w: *Samorząd terytorialny III Rzeczypospolitej. Dziesięć lat doświadczeń*, red. S. Michałowski, Lublin 2002, s. 303-311.
- Błaś A., *Państwo prawa i polityka administracyjna*, w: *Polityka administracyjna*, red. J. Łukasiewicz, Wolters Kluwer, Bonus Liber, Rzeszów 2008, s. 141-146.
- Błaś A., *Prawo administracyjne wobec przemian we współczesnym państwie prawnym*, w: *Nowe problemy badawcze w teorii prawa administracyjnego*, red. J. Boć, A. Chajbowicz, Kolonia Limited, Wrocław 2009, s. 37-44.
- Błaś A., *Studia nad samorządem terytorialnym*, Kolonia Limited, Wrocław 2002.
- Błaś A., *Wprowadzenie*, w: *Pewność sytuacji prawnej jednostki*, red. A. Błaś, Wolters Kluwer, Warszawa 2012, s. 13-29.
- Błaś A., *Z problematyki prywatyzacji zadań samorządu terytorialnego*, Acta Universitatis Wratislaviensis No 2271, „Przegląd Prawa i Administracji” 2000, t. 45, s. 29-36.
- Bochentyn A., *„Edukacja domowa” jako forma prywatyzacji zadań publicznych*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2012, t. 28, s. 49-60.

- Bochentyn A., Szlachetko J. H., *Administracyjnoprawna sytuacja dziecka spełniającego obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą w świetle polskiego prawa oświatowego*, „Przegląd Naukowy Disputatio” 2012, t. 13, [nr] 1, s. 69–78.
- Boć J., w: J. Boć, T. Kuta, *Prawo administracyjne*, Kolonia Limited, Wrocław 1980.
- Boć J., *Decentralizacja*, w: *Prawniczy słownik wyrazów trudnych*, red. J. Boć, Kolonia Limited, Wrocław 2004, s. 414.
- Boć J., *Działalność konsensualna (dwustronna i wielostronna)*, w: *System prawa administracyjnego*, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, t. 5: *Prawne formy działania administracji*, red. A. Błaś et al., C.H.Beck, Warszawa 2016, s. 234–278.
- Boć J., *Obywatel wobec ingerencji współczesnej administracji*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1985 (Acta Universitatis Wratislaviensis No 827, AUW Prawo [nr] 138).
- Boć J., *Prawo administracyjne*, red., J. Boć, Kolonia Limited, Wrocław 2003.
- Borkowski J., *Organizacja zarządzania szkołą wyższą*, Ossolineum, Wrocław 1978.
- Borszowski P. et al., *Umowa o współdziałanie i porozumienie podatkowe*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021.
- Bosek L., art. 16. *Rola i uprawnienia samorządu terytorialnego*, w: *Konstytucja RP*, t. 1: *Komentarz. Art. 1–86*, red. M. Safjan, C.H.Beck, Warszawa 2016.
- Budajczak M., *Edukacja domowa jako zadanie wychowawcze*, w: *Szkoła domowa. Między wolnością a obowiązkiem*, red. J. Piskorski, Instytut Sobieskiego, Warszawa 2011, s. 27–33.
- Budajczak M., *Edukacja domowa*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2004.
- Chałupczak H., Browarek T., *Mniejszości narodowe w Polsce 1918–1995*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2000.
- Chmielnicki M., Lewandowski K., *Zasada udziału samorządu terytorialnego w sprawowaniu władzy publicznej na podstawie orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego*, „Studia z Zakresu Prawa, Administracji i Zarządzania UKW” 2013, t. 3, s. 101–113.
- Chmielnicki P., *Świadczenie usług przez samorząd terytorialny w Polsce. Zagadnienia ustrojowo-prawne*, Municipium, Warszawa 2005.
- Chochowski K., *Samodzielność jednostek samorządu terytorialnego w kontekście instytucji nadzoru nad samorządem terytorialnym*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2011, t. 5, s. 61–74.
- Ciemniewski J., *Konstytucyjne ujęcie zasady praworządności w aspekcie materialnym i formalnym*, w: *Studia konstytucyjne*, t. 2, red. W. Sokolewicz, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989.
- Cieślak Z., *Porozumienia administracyjne*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1985.
- Ciszewski P., *Pomoc materialna dla uczniów*, C.H.Beck, Warszawa 2014.
- Cwalińska J. M., *Prywatyzacja zadań publicznych – przyczynek do dyskusji*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2020, nr 3, s. 24–37.
- Czarnik Z., Posłuszny J., *Zakład publiczny*, w: *Podmioty administrujące*, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, Warszawa 2011 (System Prawa Administracyjnego, t. 6), s. 440–458.

- Czarnocka M., *Działania poradni psychologiczno-pedagogicznych – w zakresie edukacji włączającej*, ORE, Warszawa 2018.
- Czerw J., *Teoretyczne i praktyczne aspekty tworzenia w gminach centrów usług wspólnych, w: Sposoby realizacji zadań publicznych*, red. B. Dolnicki, Wolters Kluwer, Warszawa 2017, s. 195–204.
- Czerw J., *Ustrój i funkcjonowanie rad i zarządów powiatów. Stan aktualny i postulaty zmian (w wybranych obszarach)*, Innovatio Press, Lublin 2014.
- Dąbek D., *O administrowaniu w XXI w. – w kierunku prywatyzowania, uspołeczniania i komercjalizowania wykonywania zadań publicznych*, w: *Administracja publiczna wobec procesów zmian w XXI wieku. Księga jubileuszowa Profesora Jerzego Korczaka*, red. P. Lisowski, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2024, s. 111–120.
- Dąbek D., *Prawo miejscowe*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020.
- Dąbek D., *Prawo miejscowe samorządu terytorialnego*, Branta, Bydgoszcz–Kraków 2003.
- Dąbrowski M., *Prawo do nauki*, w: *Wolności i prawa człowieka w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, red. M. Chmaj, Wolters Kluwer, Warszawa 2016, s. 209–239.
- Dobkowska B., *Środki nadzoru nad działalnością gminną*, „*Studia Prawnoustrojowe*” 2015, nr 28, s. 273–284.
- Dobosz P., w: *Ustawa o samorządzie gminnym. Komentarz*, red. P. Chmielnicki, LexisNexis, Warszawa 2013.
- Dobosz P., *Administracja opiekuńczo-świadcząca w opatrnościowo-eudajmonistycznej wizji porządku demokratycznego państwa prawnego*, w: *Administracja opiekuńcza*, red. M. Szreniawska, Lublin 2015, s. 8–17.
- Dolnicki B., *Akty prawa miejscowego samorządu terytorialnego*, „*Samorząd Terytorialny*” 2004, nr 5, s. 5–21.
- Dolnicki B., *Ewolucja nadzoru nad samorządem terytorialnym*, „*Samorząd Terytorialny*” 2015, nr 3, s. 60–74.
- Dolnicki B., *Nadzór nad samorządem terytorialnym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1993.
- Dolnicki B., *Samorząd terytorialny*, Wolters Kluwer, Warszawa 2009.
- Dolnicki B., *Samorząd terytorialny*, Wolters Kluwer, Warszawa 2012.
- Dolnicki B., *Samorząd terytorialny*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.
- Dolnicki B., *Samorząd terytorialny w Konstytucji RP z 1997 r.*, w: *Konstytucyjne umocowanie samorządu terytorialnego*, red. M. Stec, K. Małysa-Sulińska, Wolters Kluwer, Warszawa 2018, s. 45–73.
- Dolnicki B., *Ustrój samorządu terytorialnego w świetle standardów europejskich*, w: *Europeizacja polskiego prawa administracyjnego*, red. Z. Janku et al., Kolonia Limited, Wrocław 2005.
- Dolnicki B., *Wpływ konstytucyjnej zasady pomocniczości na kształt i funkcjonowanie samorządu terytorialnego*, „*Przegląd Prawa Konstytucyjnego*” 2023, nr 3, s. 108–124.

- Dolnicki B., Cybulska R., *Nowe dwustronne formy działania administracji publicznej – zagadnienia wybrane*, w: *Koncepcja systemu prawa administracyjnego*. Zjazd Katedr Prawa i Postępowania Administracyjnego, Zakopane 24–27 września 2006 r., red. J. Zimmermann, Wolters Kluwer, Warszawa 2007, s. 453–472.
- Dolnicki B., Jagoda J., w: *Ustawa o samorządzie gminnym. Komentarz*, red. B. Dolnicki, Wolters Kluwer, Warszawa 2021, s. 19–200 [art. 2].
- Drogosz-Zabłocka E., Stasiowski J., *Kształcenie zawodowe w Polsce – przemiany, organizacja, efekty*, w: *Wykształcenie zawodowe. Perspektywy systemu edukacji i rynku pracy*, red. U. Sztanderska, E. Drogosz-Zabłocka, FRSE, Warszawa 2019, s. 68–101.
- Duniewska Z. et al., *Plany, strategie, programy i inne zbliżone formy prawne działania administracji*, w: *Podmioty administracji i prawne formy ich działania. Studia i materiały z Konferencji Naukowej poświęconej Jubileuszowi 80-tych urodzin Profesora Eugeniusza Ochendowskiego*, red. M. Stahl, TNOiK „Dom Organizatora”, Toruń 2005, s. 149–173.
- Dyduch E., *Rola i znaczenie diagnozowania trudności integracyjnych dziecka z niepełnosprawnością intelektualną w wieku przedszkolnym*, w: *Wspomaganie rozwoju dziecka u progu edukacji włączającej*, red. J. Kruk-Lasocka, J. Walewska, Wałbrzyska Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości, Wałbrzych 2010, s. 86–96.
- Działocha K., *Obowiązki*, w: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. 3, red. L. Garlicki, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2003.
- Elżanowski M., *Zakład państwowy w polskim prawie administracyjnym*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1970.
- Fijałkowski A., *Tradycja i nowatorstwo w Orbis sensualium pictus Jana Amosa Komeńskiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2012.
- Filipek J., *Elementy strukturalne norm prawa administracyjnego*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa–Kraków 1982.
- Finansowanie oświaty*, red. M. Herbst, Wydawnictwo ICM – Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2012 (Biblioteczka Oświaty Samorządowej, t. 3).
- Fleszer D., *Kontrola zarządcza jednostek sektora finansów publicznych*, Warszawa 2021, s. 31–45.
- Fundowicz S., *Decentralizacja administracji publicznej w Polsce*, Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 2005.
- Fundowicz S., *Dynamiczne rozumienie zadania publicznego*, w: *Administracja i prawo administracyjne u progu nowego tysiąclecia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2000, s. 155–166.
- Fundowicz S., *Zakłady publiczne*, w: *Prawo administracyjne ustrojowe. Podmioty administracji publicznej*, red. J. Stelmasiak, J. Szreniawski, Bydgoszcz–Toruń 2002, s. 173–193.
- Fundowicz S., *Zasada decentralizacji administracji publicznej w świetle personalistycznej koncepcji administracji publicznej i prawa administracyjnego*, „Roczniki Nauk Prawnych” 2021, t. 31, nr 3, s. 7–19.

- Gawroński K., Stefan A., *Zarządzanie placówką oświatową*, Warszawa 2005.
- Gebert S., *Komentarz do ustawy o radach narodowych*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1964.
- Góralczyk W., *Zasada kompetencyjności w prawie administracyjnym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1986.
- Górski M., *Zasada subsydiarności a zakres kompetencji gminy w ochronie środowiska*, w: *Granice samodzielności wspólnot samorządowych. Międzynarodowa Konferencja Naukowa, Baranów Sandomierski, 22–25 maja 2005*, red. E. Ura, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów 2005, s. 78–103.
- Górski M., Kierzkowska J., *Strategie, plany i programy*, w: *Prawo administracyjne materialne*, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, C.H.Beck, Instytut Nauk Prawnych PAN, Warszawa 2012 (System Prawa Administracyjnego, t. 7), s. 179–221.
- Gromek Z., *Zasada samodzielności samorządu terytorialnego w Konstytucji RP*, Scholar, Warszawa 2022.
- Grzegorzewska M., *Pedagogika specjalna. Skrypt wykładów w Państwowym Instytucie Pedagogiki Specjalnej*, Państwowy Instytut Pedagogiki Specjalnej, Warszawa 1959.
- Grzejdziak-Przybyłowicz A., *Prawo do nauki. Prawa dziecka-ucznia*, „Studia Prawa Publicznego” 2017, nr 4, s. 95–129.
- Hajscewicz-Zimek I., *Wyrównywanie szans edukacyjnych w polskim systemie oświaty. Studium prawne w 250. rocznicę powołania Komisji Edukacji Narodowej*, Instytut De Republica, Warszawa 2023.
- Helios J., *Edukacja domowa – kilka uwag w kontekście dyskursu o edukacji demokratycznej*, „Filozofia Publiczna i Edukacja Demokratyczna” 2014, t. 3, nr 2, s. 180–198.
- Herczyński J., *Modele decentralizacji oświaty*, w: *Decentralizacja oświaty*, red. M. Herbst, Wydawnictwo ICM – Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2012 (Biblioteczka Oświaty Samorządowej, t. 7), s. 13–52.
- Herczyński J., *O polityce oświatowej na poziomie lokalnym*, w: *Jakość oświaty jako efekt zarządzania strategicznego*, red. D. Jastrzębska, M. W. Dzienisiewicz, Warszawa 2011.
- Herczyński J., *Wyzwania oświatowe stojące przed samorządami*, w: *Strategie oświatowe*, red. A. Levitas, Wydawnictwo ICM – Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2012 (Biblioteczka Oświaty Samorządowej, t. 1), s. 14–39.
- Hoffman B., *Indywidualne i społeczne aspekty rozwoju integracji w pedagogice specjalnej*, „Szkoła Specjalna” 1978, nr 3, s. 163–169.
- Homplewicz J., *Polskie prawo szkolne. Zagadnienia podstawowe*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1984.
- Homplewicz J., *Tradycyjne a współczesne instytucje prawa szkolnego*, Kraków 1985.
- Iserzon E., *Prawo administracyjne*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1968.
- Izdebski H., *Geneza i ewolucja pojęcia państwa prawnego*, „Studia Iuridica” 2001, t. 39, s. 28–33.

- Izdebski H., *Samorząd terytorialny. Pionowy podział władzy*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020.
- Izdebski H., *Samorząd terytorialny. Podstawy ustroju i działalności*, Wolters Kluwer, Warszawa 2008.
- Izdebski H., Kulesza M., *Administracja publiczna. Zagadnienia ogólne*, Liber, Warszawa 1999.
- Izdebski H., Kulesza M., *Administracja publiczna. Zagadnienia ogólne*, Liber, Warszawa 2004.
- Jabłoński M., *Normatywne podstawy praw mniejszości – wybrane zagadnienia*, w: *Aktualne problemy ochrony wolności i praw mniejszości w Polsce i na świecie*, red. J. B. Banach-Gutierrez, M. Jabłoński, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2017, s. 17–29.
- Jabłoński M., Jarosz-Żukowska S., *Prawa człowieka i systemy ich ochrony. Zarys wykładu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2003, s. 294–314.
- Jagielski J., *Kontrola administracji publicznej*, Wolters Kluwer, Warszawa 2007.
- Jakimowicz W., *Publiczne prawa podmiotowe*, Wolters Kluwer, Kraków 2002.
- Jaworski B., *Konstytucyjna zasada pomocniczości a świadcząca rola samorządu gminnego*, „Jus et Administratio” 2023, nr 2, s. 58–74.
- Janku Z., *Administracyjnoprawna ingerencja w realizację zasady wolności sumienia i wyznania jednostki (wybrane zagadnienia)*, w: *Jednostka w demokratycznym państwie prawa*, red. J. Filipek, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Administracji, Bielsko-Biała 2003.
- Jaroszyński M., *Polskie prawo administracyjne*, cz. 1, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1952.
- Jaroszyński M., Zimmermann M., Brzeziński W., *Polskie prawo administracyjne. Część ogólna*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1956.
- Jarosz-Żukowska S., Żukowski Ł., *Prawo do nauki i jego gwarancje*, w: *Realizacja i ochrona konstytucyjnych wolności i praw jednostki w polskim porządku prawnym*, red. M. Jabłoński, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2014, s. 631–658.
- Jastrzębski B., *Podstawowe zasady demokratycznego państwa prawa i administracji publicznej*, Wyższa Szkoła im. Pawła Włodkowica, Płock 1999.
- Jastrzębski B., *Ustrojowe zasady demokratycznego państwa prawa. Dylematy i mity*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2003.
- Jaworska-Dębska B., *Umowy we współczesnej administracji*, w: *Umowy w administracji*, red. J. Boć, L. Dziewięckiej-Bokun, Kolonia Limited, Wrocław 2008.
- Jaworska-Dębska B., *Współdziałanie w dziedzinie kultury fizycznej i turystyki*, „Problemy Rad Narodowych” 1988, nr 70.
- Jaworski B., *Konstytucyjna zasada pomocniczości a świadcząca rola samorządu gminnego*, „Jus et Administratio” 2023, nr 2, s. 58–74.
- Jędrejek G., *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, LEX/El. 2019.
- Jędrzejewski S., Nowicki H., *Kontrola administracji publicznej: kontrola a nadzór, struktura systemu, instytucje*, Comer, Toruń 1995.

- Kacperczyk A., *Wsparcie społeczne w instytucjach opieki paliatywnej i hospicyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2006.
- Kallas M., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001.
- Karcz E., *Koncepcja kształcenia permanentnego w ujęciu Jana Amosa Komeńskiego*, w: *Jan Amos Komeński – prekursor uniwersalizmu*, red. M. Jasiński, Opole–Ołomuniec 1992.
- Karpiuk M., *Samorząd terytorialny a państwo. Prawne instrumenty nadzoru nad samorządem gminnym*, Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 2008.
- Kasiński M., *Oblicza centralizmu demokratycznego – próba interpretacji procesu historycznego*, w: *Decentralizacja i centralizacja administracji publicznej. Współczesny wymiar w teorii i praktyce*, red. B. Jaworka-Dębska, E. Olejniczak-Szałowska, R. Budzisz, Wolters Kluwer, Warszawa 2019, s. 21–63.
- Kasiński M., *Spory na temat istoty samorządu w doktrynie polskiej*, w: *System prawa samorządu terytorialnego*, t. 1: *Podstawowe pojęcia i podstawy prawne funkcjonowania*, red. I. Lipowicz, Wolters Kluwer, Warszawa 2022, s. 63–231.
- Kieres L., *Samorząd terytorialny jako instytucja społeczeństwa obywatelskiego*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2006, z. 2, s. 171–190.
- Kieres L., *Związki i porozumienia komunalne*, „Samorząd Terytorialny” 1991, nr 10, s. 3–12.
- Kijowski D., *Ucieczka administracji publicznej w sferę prawa cywilnego*, w: *Współczesne zagadnienia prawa i procedury administracyjnej. Księga jubileuszowa dedykowana Prof. zw. dr. hab. Jackowi M. Langowi*, red. M. Wierzbowski et al., Wolters Kluwer, Warszawa 2009, s. 115–136.
- Kijowski D., *Umowy w administracji publicznej*, w: *Podmioty administracji publicznej i prawne formy ich działania. Studia i materiały z Konferencji Naukowej poświęconej Jubileuszowi 80-tych urodzin Profesora Eugeniusza Ochendowskiego*, M. Stahl, TNOiK „Dom Organizatora”, Toruń 2005.
- Klonowiecki W., *Zakład publiczny w prawie polskim. Studium prawno-administracyjne*, Drukarnia Wydawnictwa „Głos Lubelski” Lublin 1933 (Biblioteka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego).
- Kmak M., *Kontrola administracji publicznej – ujęcie systemowe (wybrane aspekty)*, „Homo Politicus” 2018, vol. 13, s. 89–102.
- Knosala E., *Prawne układy sterowania w administracji publicznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1998.
- Knosala E., *Zadania publiczne, formy organizacyjnoprawne ich wykonywania i nowe pojęcia – zakres niektórych problemów do dyskusji nad koncepcją systemu prawa administracyjnego*, w: *Koncepcja systemu prawa*, red. J. Zimmermann, Wolters Kluwer, Warszawa 2007, s. 117–130.
- Knosala E., Stasikowski R., *Typologia zadań publicznych (szkic z nauki administracji i prawa administracyjnego)*, w: *Między przyszłością a tradycją. Księga jubileuszowa*

- dedykowana Profesorowi Janowi Bociowi*, red. J. Supernat, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2009, s. 334–347.
- Kobak M., *Materialna pomoc socjalna dla uczniów*, „Finanse Komunalne” 2021, nr 1, s. 16–29.
- Kokocińska K., *Decentralizacja jako ustrojowa zasada relacji pomiędzy organami władzy publicznej*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2016, z. 2, s. 27–36.
- Kokocińska K., *Samodzielność jednostek samorządu terytorialnego w organizowaniu usług publicznych*, *Acta Universitatis Wratislaviensis* No 3555, „Przegląd Prawa i Administracji” 2014, t. 98, s. 79–89.
- Konarska P., *Kształcenie osób niepełnosprawnych w świetle aktualnych regulacji prawnych*, „Forum Prawnicze” 2014, nr 5, s. 42–58.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. 3, red. R. Garlicki, *Uwagi do art. 70*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2003.
- Konwencja o Prawach Dziecka. Analiza i wykładnia*, red. T. Smoczyński, Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, Poznań 1999.
- Korczak J., *Kilka refleksji nad porozumieniem jako miejscem spotkań organów administracji*, https://www.repozytorium.uni.wroc.pl/Content/141490/PDF/11_01_J_P_Korczak_Kilka_refleksji_nad_porozumieniem_jako_miejscem_spotkan_organow_administracji_w_wykonywaniu_ich_zadan_publicznych.pdf [dostęp: 12.01.2025].
- Korczak J., *Konstytucyjne podstawy struktury i funkcji samorządu terytorialnego*, w: *Konstytucyjne podstawy funkcjonowania administracji publicznej*, red. R. Hausner, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, C.H.Beck, Instytut Nauk Prawnych PAN, Warszawa 2012 (System Prawa Administracyjnego, t. 2), s. 151–271.
- Korczak J., *Specyfika wykonywania zadań złożonych jednostek samorządu terytorialnego na przykładzie młodzieżowych ośrodków wychowawczych*, w: *Sposoby realizacji zadań publicznych*, red. B. Dolnicki, Wolters Kluwer, Warszawa 2017, s. 333–346.
- Korczak J., *Władztwo organizacyjne jednostki samorządu terytorialnego w zakresie wykonywania jej zadań*, *Acta Universitatis Wratislaviensis* No 4101, „Prawo” 2022, t. 334, s. 237–250.
- Korczak J., Cendrowicz D., *Dywersyfikacja zadań samorządu terytorialnego*, w: *Organizacja administracji publicznej z perspektywy powierzanych jej zadań*, Wolters Kluwer, Warszawa 2015, s. 13–45.
- Korczak J., Miruć A., *Outsourcing komunalny na rzecz organizacji pożytku publicznego w sferze pomocy społecznej w świetle najnowszych uregulowań prawnych*, w: *Prawne aspekty prywatyzacji*, red. J. Blicharz, Wrocław 2012, s. 153–191.
- Kordela M., *Państwo praworządne i państwo prawne — stosunek pojęć*, w: *Państwo prawa. Demokratyczne państwo prawne*, red. J. Kowalski, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Handlu i Prawa, Warszawa 2008, s. 117–124.
- Kosieradzka E., Zdyb M., *Zasada państwa prawnego na gruncie prawa administracyjnego w kontekście współczesnych wyzwań*, „*Studia Iuridica Lublinensia*” 2016, vol. 25, nr 1, s. 77–99.
- Kotarbiński T., *Traktat o dobrej robocie*, Ossolineum, Wrocław 1973.

- Kozak M., *Prawo dziecka do edukacji. Założenia pedagogiczno-prawne i bariery realizacyjne*, Biuro Rzecznika Praw Dziecka, Warszawa 2013.
- Krasnowolski A., *Prawa mniejszości narodowych i mniejszości etnicznych w prawie międzynarodowym i prawie polskim*, Kancelaria Senatu, Biuro Analiz i Dokumentacji, Warszawa 2011 (Opracowania Tematyczne, OT – 599).
- Krzyńówek-Arndt A., *Państwo prawa w klasycznej zachodniej i późnej nowoczesności w kontekście sporów wokół klauzuli demokratycznego państwa prawnego*, „Przegląd Sejmowy” 2018, nr 3, s. 79–102.
- Krzywoń A., *Konstytucyjna zasada proporcjonalności a ustroj samorządu terytorialnego – rozważania na tle wyroku Trybunału Konstytucyjnego o sygn. akt K 14/11*, „Przegląd Legislacyjny” 2013, nr 2, s. 25–37.
- Kubala-Kulpińska A., *Edukacja domowa*, „Głos Pedagogiczny” 2018, nr 97, s. 56–58.
- Kuczkowski P., Kuczkowska E., *Gminna biblioteka publiczna jako zakład administracyjny*, „Studia Prawnoustrojowe” 2023, nr 59, s. 255–269.
- Kujawiński J., *Ewolucja szkoły i jej współczesna wizja*, Wydawnictwo Uniwersytetu Adama Mickiewicza, Poznań 2010.
- Kulig A., *Odpowiedzialność polityczna organów j.s.t.*, w: *System prawa samorządu terytorialnego*, t. 3: *Samodzielność samorządu terytorialnego – granice i perspektywy*, red. I. Lipowicz, Wolters Kluwer, Warszawa 2023, s. 320–349.
- Kupisiewicz C., *Paradygmaty i wizje reform oświatowych*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1995.
- Kurzyna-Chmiel D., *Aktualna sytuacja prawna mniejszości narodowych i etnicznych, ze szczególnym uwzględnieniem praw w dziedzinie oświaty*, „Studia Prawnoustrojowe” 2022, nr 55, s. 159–175.
- Kurzyna-Chmiel D., *Establishing a school network from the perspective of the competences of the school superintendent – an analysis of legal solutions in the light of the recent form of the educational system*, „Opolskie Studia Administracyjno-Prawne” 2019, t. 17, nr 4, s. 79–94.
- Kurzyna-Chmiel D., *Funkcjonowanie szkolnictwa niepublicznego w Polsce, w oparciu o aktualnie obowiązujący stan prawny*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2019, nr 7–8, s. 163–176.
- Kurzyna-Chmiel D., *Główne obszary rozwoju oświaty samorządowej od początku lat 90-tych poprzedniego wieku*, „Studia z Teorii Wychowania” 2018, t. 9, s. 55–70.
- Kurzyna-Chmiel D., *Główne zasady i wartości dotyczące oświaty*, w: *Samorządność wczoraj i dziś. Wychowanie do społeczeństwa obywatelskiego*, red. A. Murzyn, Impuls, Kraków 2011, s. 183–197.
- Kurzyna-Chmiel D., *Ile państwa w edukacji? Wybrane zagadnienia prawne*, „FactaSimionidis” 2024, t. 17, nr 2, s. 179–198.
- Kurzyna-Chmiel D., *The legal and organizational framework of preschool education in Poland*, „Studia Prawnoustrojowe” 2021, nr 51, s. 109–121.
- Kurzyna-Chmiel D., *Nadzór nad samorządem terytorialnym*, STO, Bielsko-Biała 2003.

- Kurzyna-Chmiel D., *Nadzór pedagogiczny jako specyficzny rodzaj nadzoru*, *Acta Universitatis Wratislaviensis* No 76, „Przegląd Prawa i Administracji” 2007, nr 76, s. 113–126.
- Kurzyna-Chmiel D., *Niepełnosprawność jako źródło specyfiki regulacji oświatowej*, „Samorząd Terytorialny” 2018, nr 5, s. 32–42.
- Kurzyna-Chmiel D., *Oświata jako zadanie publiczne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2013.
- Kurzyna-Chmiel D., *Podstawy prawne i organizacyjne oświaty. Prawo oświatowe w zarysie*, Wolters Kluwer, Warszawa–Kraków 2009.
- Kurzyna-Chmiel D., *Podział zadań publicznych między administrację rządową a samorząd terytorialny – przykłady oświatowe*, w: *Sposoby realizacji zadań publicznych*, red. B. Dolnicki, Warszawa 2017, s. 395–405.
- Kurzyna-Chmiel D., *Prawa w dziedzinie oświaty (edukacji) w wybranych umowach międzynarodowych i prawie UE*, w: *Umowy w administracji*, red. J. Boć, L. Dziewięcka-Bokun, Kolonia Limited, Wrocław 2008, s. 335–345.
- Kurzyna-Chmiel D., *Prawne regulacje dostępności oświaty w kontekście zasady sprawiedliwości społecznej oraz ich wpływ na poziom zaufania jednostki do władz publicznych*, w: *Sprawiedliwość i zaufanie do władz publicznych w prawie administracyjnym*, red. M. Stahl, M. Kasiński, K. Właźlak, Wolters Kluwer, Warszawa 2015, s. 871–885.
- Kurzyna-Chmiel D., *Prawo do nauki i obowiązków szkolny w kontekście powinności państwa i rodziców*, w: *Rodzina w świetle zagrożeń realizacji dotychczasowych funkcji. Szkice monograficzne*, red. W. Korzeniowska, A. Murzyn, U. Szuścik, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2008, s. 201–209.
- Kurzyna-Chmiel D., *Prawo do nauki obcokrajowców – analiza krajowych rozwiązań prawnych w obszarze systemu oświaty*, „*Studia Prawnoustrojowe*” 2020, nr 47, s. 83–96.
- Kurzyna-Chmiel D., *Prawo do nauki osób należących do mniejszości narodowych w Polsce*, w: *W stronę równych szans. 35 lat Rzecznika Praw Obywatelskich*, red. W. Brzozowski, M. Krzywoń, M. Wiącek, Wolters Kluwer, Warszawa 2025, s. 295–313.
- Kurzyna-Chmiel D., *Prowadzenie samorządowych szkół sportowych i szkół mistrzostwa sportowego w warunkach współdziałania*, „*Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Prawnicza*” 2021, nr 3 (34), s. 161–173.
- Kurzyna-Chmiel D., *Rozważania na temat podmiotów systemu oświaty*, „*Opolskie Studia Administracyjno-Prawne*” 2018, t. 11, nr 1 (3), s. 59–69.
- Kurzyna-Chmiel D., *Rozważania na temat zaspokajania zbiorowych potrzeb oświatowych wspólnoty i potrzeb „każdego”*, „*Przegląd Prawa Publicznego*” 2025, nr 6, s. 15–25.
- Kurzyna-Chmiel D., *Różnorodność i innowacyjność pomocy finansowej i organizacyjnej dla uczniów*, w: *Przedsiębiorczość jako wartość w edukacji*, red. A. Murzyn, U. Szuścik, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2017, s. 167–182.
- Kurzyna-Chmiel D., *Samorząd terytorialny – teraźniejszość i wnioski na przyszłość*, „*Samorząd Terytorialny*” 2020, nr 9, s. 7–15.
- Kurzyna-Chmiel D., *Szkoły jako zakłady publiczne*, „*Samorząd Terytorialny*” 2017, nr 3, s. 26–37.

- Kurzyna-Chmiel D., *Wybrane problemy dotyczące dyrektora szkoły jako organu administracyjnego w zakresie realizacji obowiązku szkolnego, przedszkolnego i nauki*, w: *Kodyfikacja postępowania administracyjnego. Na 50-lecie k.p.a.*, red. J. Niczyporuk, Wydawnictwo WSPA, Lublin 2010, s. 449–459.
- Kurzyna-Chmiel D., *Wyzwania i problemy w zakresie kształcenia Ukraińców przybyłych do Polski po 24 lutego 2022 roku*, „*Studia Prawnoustrojowe*” 2022, nr 57, s. 349–363.
- Kuta T., *Funkcje współczesnej administracji i sposoby ich realizacji*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1992.
- Kuźnicka-Błaszowska D., *Zadania własne i zlecone samorządu gminnego wobec regulacji konstytucyjnoprawnych*, „*Finanse Komunalne*” 2022, nr 3, s. 7–18.
- Kwieciński Z., *Zmiana, rozwój i postęp w świadomości podmiotów edukacji. Wstęp do badań*, „*Kwartalnik Pedagogiczny*” 1990, nr 4.
- Lackowska M. et al., *Indeks samorządności 2023*, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa 2023.
- Lang J., *Współdziałanie administracji ze społeczeństwem*, Książka i Wiedza, Warszawa 1985.
- Lang J. et al., *Polskie prawo administracyjne*, red. J. Służewski, Warszawa 1995.
- Lemańska J., *Umowa administracyjna a umowa cywilna*, w: *Instytucje współczesnego prawa administracyjnego. Księga jubileuszowa profesora zw. dra hab. Józefa Filipka*, red. I. Skrzydło-Niżnik et al., Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2001, s. 421–427.
- Leoński Z., *Formy współdziałania w samorządzie terytorialnym*, „*Samorząd Terytorialny*” 1995, nr 4, s. 55–60.
- Leoński Z., *Problemy prywatyzacji administracji publicznej a ochrona praw jednostki*, w: *Jednostka wobec działań administracji publicznej. Międzynarodowa Konferencja Naukowa Olszanica 21–23 maja 2001 r.*, red. E. Ura, RS Druk, Rzeszów 2001, s. 265–275.
- Leoński Z., *Ustrój i zadania samorządu terytorialnego*, Polski Dom Wydawniczy „Ławica”, Poznań 1994.
- Lipowicz I., *Nowe zjawiska w administracji publicznej – perspektywa ochrony praw obywatela*, w: *Nowe zjawiska w administracji publicznej*, red. Z. Cieślak, A. Kosieradzka-Federczyk, Warszawa 2015, s. 35–41.
- Lipowicz I., *Pojęcie administracji świadczącej w doktrynie zachodnioniemieckiej*, w: *Regulacja prawna administracji świadczącej*, red. K. Podgórski, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1985, s. 130–155.
- Lipowicz I., *Samorząd terytorialny a administracja rządowa – administrowanie w warunkach niepewności*, „*Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*” 2020, nr 82, s. 49–64.
- Lipowicz I., *Samorząd terytorialny XXI wieku*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.
- Lipowicz I., *Samorząd terytorialny jako podmiot administracji świadczącej*, „*Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*” 2015, t. 77, nr 3, s. 115–130.

- Lis M., Miazga A., *Ocena jakości polskiego systemu kształcenia zawodowego z perspektywy potrzeb rynku pracy*, „Edukacja” 2016, nr 1 (136), s. 5–22.
- Lisowski P., *Obywatel jako podmiot praw i obowiązków społecznych. Obywatel a obowiązki odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązków szkolny oraz obowiązków nauki*, w: *Prawo administracyjne*, red. J. Boć, Kolonia Limited, Wrocław 2007, s. 452–455.
- Lisowski P., *Organizacja administracji publicznej wobec zadań oświatowych jednostek samorządu terytorialnego*, w: *Organizacja administracji publicznej z perspektywy powierzanych jej zadań*, red. T. Bąkowski, Wolters Kluwer, Warszawa 2015, s. 442–475.
- Lisowski P., *Relacje strukturalne w polskim samorządzie terytorialnym*, Kolonia Limited, Wrocław 2013.
- Lisowski P., *Ustrojowe konsekwencje umów w administracji. Wybrane zagadnienia*, w: *Umowy w administracji*, red. J. Boć, L. Dziewięcka-Bokun, Kolonia Limited 2008, s. 89–98.
- Lisowski P., *Z problematyki postępowania administracyjnego na forum szkoły samorządowej*, w: *Nauka administracji wobec wyzwań współczesnego państwa prawa*, Międzynarodowa Konferencja Naukowa, Cisna 2–4 czerwca 2002 r., red. J. Łukasiewicz, TNOiK, „Dom Organizatora”, Rzeszów 2002, s. 332–351.
- Lisowski P., *Zadania jednostek samorządu terytorialnego*, w: *Samorządowy poradnik budżetowy na 1995 r.*, red. W. Miemieć, B. Cybulski, Municipium, Warszawa 1995, s. 19–37.
- Łętowski J., *Prawo administracyjne. Zagadnienia podstawowe*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1990.
- Łętowski J., *Prawo administracyjne. Zagadnienia podstawowe*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994.
- Malicka A., *Ochrona mniejszości narodowych – standardy międzynarodowe i rozwiązania polskie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2004.
- Mała encyklopedia prawa*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1980.
- Małecka-Łyszczyk M., *Współdziałanie wewnętrzne i zewnętrzne jednostek samorządu terytorialnego – zagadnienia wybrane*, „Acta Juridica Resoviensia” 2021, nr 35, s. 246–258.
- Małecka-Łyszczyk M., *Współpraca administracji publicznej z podmiotami ekonomii społecznej. Aspekty administracyjnoprawne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017.
- Mały słownik języka polskiego*, red. S. Skorupka, H. Auderska, Z. Łempicka, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1969.
- Martysz C., *Podział zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego ze szczególnym uwzględnieniem samorządowego powiatu i samorządowego województwa*, w: *Prawo administracyjne w okresie transformacji ustrojowej*, red. E. Knosala, A. Matan, G. Łaszczyca, Zakamycze, Kraków 1999, s. 217–230.
- Martysz C., *Właściwość organów samorządu terytorialnego w postępowaniu administracyjnym*, Katowice 2000.
- Mędrzycki R., *Zadania o charakterze użyteczności publicznej a zadania wykonywane poza sferą użyteczności publicznej – charakterystyka pojęć podstawowych*, w: *System prawa*

- samorządu terytorialnego, t. 2: *Ustrój samorządu terytorialnego*, red. I. Lipowicz, Wolters Kluwer, Warszawa 2022, s. 518–527.
- Miemiec W., *Prawne gwarancje samodzielności finansowej gminy w zakresie dochodów publicznoprawnych*, Kolonia Limited, Wrocław 2005.
- Mikosz J., *Prawo do nauki*, w: *Prawa człowieka. Model prawny*, Ossolineum, Wrocław 1991, s. 980–982.
- Milenijny słownik wyrazów obcych, red. I. Kamińska-Szmał, Wydawnictwo Europa, Warszawa 2005.
- Molenda J., *Podział terytorialny kraju (Podstawowe problemy)*, w: *Samorząd terytorialny. Zagadnienia prawne i administracyjne*, red. A. Piekara, Z. Niewiadomski, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1998.
- Morawska E., *Klauzula państwa prawnego w Konstytucji RP na tle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego*, TNOiK „Dom Organizatora”, Toruń 2003.
- Morawski L., *Zasada państwa prawnego – próba interpretacji*, w: *Państwo prawa. Demokratyczne państwo prawne*, red. J. Kowalski, WSHiP w Warszawie, Warszawa 2008.
- Możdżeń-Marcinkowski M., *Obowiązek nauki i obowiązek szkolny a „nauczanie domowe” – wybrane zagadnienia polityki prawa administracyjnego*, w: *Polityka administracyjna, IV Międzynarodowa Konferencja Naukowa, Stryków 7–9 września 2008 r.*, red. J. Łukasiewicz, TNOiK – Bonus Liber, Rzeszów 2008.
- Nicyporuk J., *Funkcje zlecone administracji publicznej*, w: *Prawne gwarancje ochrony praw jednostki wobec działań administracji publicznej. Międzynarodowa konferencja naukowa, Iwonicz Zdrój, 6–8 maja 2002*, red. E. Ura, Wydział Prawa i Administracji Filii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Rzeszów 2002, s. 389–394.
- Niewiadomski Z., *Teoretyczne podstawy samorządu, w tym samorządu terytorialnego*, w: *System prawa samorządu terytorialnego, t. 1: Podstawowe pojęcia i podstawy prawne funkcjonowania*, red. I. Lipowicz, Wolters Kluwer, Warszawa 2022, s. 19–61.
- Niewiadomski Z., *Ustrój samorządu terytorialnego*, w: *Prawo administracyjne. Część ustrojowa*, red. Z. Niewiadomski, LexisNexis, Warszawa 2002.
- Niżnik-Dobosz I., *Klasyfikacja świadczeń publicznych i ustawowy mechanizm działania administracji świadczącej na przykładzie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej*, w: *Administracja opiekuńcza*, red. M. Szreniawska, Wydawnictwo WSPA, Lublin 2015, s. 138–158.
- Ochendowski E., *Pojęcie zakładu publicznego*, w: *Współczesne problemy administracji publicznej. Księga poświęcona pamięci Profesora Marka Elżanowskiego, „Studia Iuridica” 1996, t. 32.*
- Ochendowski E., *Prawo administracyjne. Część ogólna*, Comer, Toruń 1994.
- Ochendowski E., *Prawo administracyjne. Część ogólna*, TNOiK, „Dom Organizatora”, Toruń 2013.
- Ochendowski E., *Zakład jako podmiot administracji państwowej*, „Państwo i Prawo” 1974, nr 10, s. 50–60.

- Ofiarska M., *Formy publicznoprawne współdziałania jednostek samorządu terytorialnego*, C.H.Beck, Warszawa 2008.
- Ofiarska M., *Współdziałanie jednostek samorządu terytorialnego w formach zrzeszeń krajowych i międzynarodowych. Komentarz do ustawy o zasadach przystępowania jednostek samorządu terytorialnego do międzynarodowych zrzeszeń społeczności lokalnych i regionalnych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2017.
- Ofiarska M., Ofiarski Z., *Związki komunalne i metropolitalne w Polsce*, Warszawa 2021.
- Okoń W., *Nowy słownik pedagogiczny*, Żak, Warszawa 1996.
- Okoń W., *Nowy słownik pedagogiczny*, Żak, Warszawa 1998.
- Okoń W., *Słownik pedagogiczny*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1992.
- Olejniczak-Szałowska E., w: *Prawo administracyjne. Pojęcia, instytucje, zasady w teorii i orzecznictwie*, red. M. Stahl, Wolters Kluwer, Warszawa 2013.
- Oniszczyk J., *Wolności i prawa socjalne oraz orzecznictwo konstytucyjne*, Szkoła Główna Handlowa, Warszawa 2005.
- Organizacja administracji publicznej z perspektywy powierzanych jej zadań, red. T. Bąkowski, Wolters Kluwer, Warszawa 2015.
- Ostrihańska Z., *Losy uczniów nieprzystosowanych społecznie*, Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 1997.
- Pakuła J., *Pomoc materialna dla studentów. Podręczny komentarz. Przegląd orzecznictwa. Wzory pism*, Eikon, Toruń 2014.
- Pierzchała J., *Kolizja interesu publicznego i prywatnego przedsiębiorcy na tle prywatyzacji zadania oświatowego gminy*, w: *Sposoby realizacji zadań publicznych*, red. B. Dolnicki, Wolters Kluwer, Warszawa 2017, s. 359–368.
- Pierzchała J., *Prawo oświaty prywatnej*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
- Pilich M., *Ustawa o systemie oświaty. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2013.
- Pilich M., Olszewski A., *Prawo oświatowe. Komentarz*, red. M. Pilich, Wolters Kluwer, Warszawa 2022.
- Piotrowicz R., *Wczesna interwencja w systemie wsparcia dziecka i rodziny – kompleksowe rozwiązania PSONI*, w: *Wczesna interwencja – wsparcie dziecka i rodziny*, red. B. Abramowska, K. Podhajska, MondiPlus, Warszawa 2018, s. 105–137.
- Piszko A., *Finansowanie zadań oświatowych. Nowe zasady przyznawania i rozliczania dotacji*, INFOR PL, Warszawa 2018.
- Podgórska-Rykała J., *Samodzielność prawotwórcza samorządu terytorialnego*, „RPEiS” 2021, t. 83, s. 107–122.
- Podgórski K., *Zadania samorządu terytorialnego. Część ogólna*. Wydział Wydawnictw, Szkolenia oraz Popularyzacji Prawa Zarządu Wojewódzkiego ZPP, Katowice 1990.
- Polaszek A., *Edukacja domowa w świetle obowiązujących przepisów*, w: *Szkoła domowa. Między wolnością a obowiązkiem*, red. J. Piskorski, Instytut Sobieskiego, Warszawa 2011, s. 61–69.
- Popowska B., *Decyzja i umowa jako formy działania podmiotów administracji gospodarczej; konkurencja, współwystępowanie czy alternatywa?*, w: *Instrumenty i formy*

- prawne działania administracji gospodarczej, red. B. Popowska, K. Kokocińska, Wydawnictwo Uniwersytetu Adama Mickiewicza, Poznań 2009, s. 77–115.
- Popularny słownik języka polskiego, red. B. Dunaj, Wilga, Warszawa 2000.
- Pospiszyl K., *Niedostosowanie społeczne – przejawy, przyczyny i sposoby terapii*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogiki Specjalnej, im. Marii Grzegorzewskiej, Warszawa 1978.
- Pospiszyl K., *Poglądy na istotę niedostosowania społecznego*, „Szkoła Specjalna” 1976, nr 3, s. 8–15.
- Półturzycki J., *Przemiany i perspektywy edukacji dorosłych*, „Edukacja Dorosłych. Kwartalnik Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego” 1993, nr 1, s. 15–24.
- Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz, red. M. Pyter, C.H.Beck, Warszawa 2012.
- Presnarowicz S., w: *Ordynacja podatkowa. Komentarz*, t. 2: *Procedury podatkowe. Art. 120–344*, red. L. Etel, LEX/El. 2022 [art. 209, teza 1].
- Przyborowska B., *Szkoły niepubliczne w Polsce. Oczekiwanie i rzeczywistość*, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 1997.
- Przybysz P., *Sytuacja prawna jednostki w zakładzie oświatowym*, w: *Jednostka wobec działań administracji publicznej. Międzynarodowa Konferencja Naukowa Olszanica 21–23 maja 2001 r.*, red. E. Ura, Rzeszów 2001, s. 365–379.
- Pedagogika*, red. B. Milerski, B. Śliwerski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000 (PWN Leksykon).
- Prawo administracyjne*, red. M. Wierzbowski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1996.
- Pyter M., Balicki A., *Prawo oświatowe. Komentarz*, C.H.Beck, Warszawa 2017.
- Pytka L., *Pedagogika resocjalizacyjna*, Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, Warszawa 2008.
- Rabska T., *Podstawowe pojęcia organizacji administracji*, w: *System prawa administracyjnego*, t. 1, red. J. Starościak, Ossolineum, Wrocław 1977.
- Rabska T., *Przywracanie ciągłości pojęć prawnych*, w: *Państwo prawa – administracja – sądownictwo. Prace dedykowane prof. dr. hab. Januszowi Łętowskiemu w 60. rocznicę urodzin*, kom. red. A. Łopatka, A. Wróbel, S. Kiewlicz, Scholar, Warszawa 1999, s. 210–217.
- Radochoński M., *Osobowość antyspołeczna*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2009, s. 56–59.
- Radwan M., *Zasada pomocniczości w polityce regionalnej EWG*, „Samorząd Terytorialny” 1993, nr 9, s. 12–35.
- Rainko E., *Kształcenie ustawiczne – istota i zadania*, „Studia Łomżyńskie” 2016, t. 26, s. 135–145.
- Raszewska-Skałeczka R., *Administracyjnoprawne aspekty wolności „edukacji domowej” w ustawodawstwie polskim*, w: *Wolność w prawie administracyjnym. VII Krakowsko-Wrocławskie Spotkanie Naukowe Administratywistów*, red. J. Zimmermann, Wolters Kluwer, Warszawa 2017, s. 487–523.
- Raszewska-Skałeczka R., *Decentralizacja zadań oświatowych w kontekście wyzwań i oczekiwań społecznych*, w: *Administracja publiczna wobec wyzwań i oczekiwań społecznych*,

- red. M. Giełda, R. Raszewska-Skałicka, Wydawnictwo Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2015, s. 145–171.
- Raszewska-Skałicka R., *Edukacja osób niepełnosprawnych jako dobro wspólne na tle rozważań administracyjnych*, Acta Universitatis Wratislaviensis No 3725, „Przegląd Prawa i Administracji” 2016, t. 105, s. 119–141.
- Raszewska-Skałicka R., *Legalność źródeł prawa zakładowego – statutu i regulaminu w świetle konstytucyjnego systemu źródeł prawa*, Acta Universitatis Wratislaviensis No 2950, „Przegląd Prawa i Administracji” 2006, t. 74, s. 191–220.
- Raszewska-Skałicka R., *Statut i regulamin zakładu administracyjnego jako źródła prawa*, Kolonia Limited, Wrocław 2007.
- Raszewska-Skałicka R., *Szczególny przykład szkoły wyższej – wybrane zagadnienia*, „Przegląd Prawa Administracyjnego” 2022, nr 128, s. 81–100.
- Raszewska-Skałicka R., *Szkoła jako zdecentralizowany podmiot administracji publicznej. Studium administracyjno-prawne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2019.
- Raszewska-Skałicka R., *Wybrane problemy administracji świadczącej w zakresie wykonywania zadań oświatowych przez jednostki samorządu terytorialnego*, Acta Universitatis Wratislaviensis No 3661, „Przegląd Prawa i Administracji” 2015, t. C/1, s. 127–148.
- Ray B. D., *Historia, rozwój i filozofia edukacji domowej*, w: *Szkoła domowa. Między wolnością a obowiązkiem*, red. J. Piskorski, Instytut Sobieskiego, Warszawa 2011, s. 19–25.
- Sancewicz P., *Umowa jako prawna forma działania administracji publicznej w polskiej i niemieckiej doktrynie prawa publicznego*, „Studia Prawa Publicznego” 2019, nr 1, s. 55–79.
- Sarnecki P., *Komentarz do art. 3*, w: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. 1, red. L. Garlicki, M. Zubik, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2016.
- Serafin T., *Kształcenie specjalne w aktualnej rzeczywistości oświatowej*, w: *Współdziałanie w realizacji zadań oświatowych*, red. K. Gawroński et al., Wolters Kluwer, Warszawa 2021, s. 66–90.
- Serafin T., *Kształcenie specjalne w systemie oświaty. Vademecum dla organu prowadzącego, dyrektora szkoły, rodziców*, Wolters Kluwer, Warszawa 2012.
- Sierpowska I., Kołut A., *Status osoby niepełnosprawnej w polskim systemie prawa*, Gaskor, Wrocław 2010.
- Siemionow J., *Uczeń niedostosowany społecznie z obniżoną sprawnością intelektualną: możliwości oddziaływań edukacyjnych i resocjalizacyjnych w instytucji opiekuńczo-wychowawczej*, „Niepełnosprawność” 2013, nr 12, 42/43, s. 32–43.
- Skoczny T., *O niektórych problemach teorii zadań administracji państwowej*, „Organizacja – Metody – Technika” 1985, nr 11–12.
- Skrzydło W., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, LEX/El. 2013 [art. 70].
- Skrzydło-Dobosz I., *Współdziałanie jako pojęcie redefiniujące administracyjne prawo ustrojowe*, w: *Formy współdziałania jednostek samorządu terytorialnego*, red. B. Dolnicki, Wolters Kluwer, Warszawa 2012, s. 161–176.

- Skrzydło-Niżnik I., *Model ustroju samorządu terytorialnego w Polsce na tle zagadnień ustrojowego prawa administracyjnego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2007.
- Skrzydło-Niżnik I., *Polski samorząd terytorialny a konstytucyjna zasada demokratycznego państwa prawa realizującego zasadę sprawiedliwości społecznej*, w: *Funkcjonowanie samorządu terytorialnego – doświadczenia i perspektywy*, t. 1, red. S. Dolata, Warda & Kłosowski Consulting, Opole 1998.
- Słownik języka polskiego*, red. M. Szymczak, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1979.
- Słownik języka polskiego*, t. 2, red. M. Szymczak, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1984.
- Sosnowski T., *Kształcenie ustawiczne*, CRZZ, Warszawa 1976.
- Sowiński R., *Interes publiczny – dobro wspólne. Wartości uniwersalne jako kategorie kształtujące pojęcie administracji*, w: *Prawo do dobrej administracji. Materiały ze Zjazdu Katedr Prawa i Postępowania Administracyjnego*, Warszawa–Dębe, 23–25 września 2002 r., [red. Z. Niewiadomski, Z. Cieślak], Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2003.
- Spasowska-Czarny H., *Administracyjnoprawny status zakładów publicznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2014.
- Spionek H., *Zaburzenia psychoruchowego rozwoju dziecka*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1965.
- Stahl M., w: *Prawo administracyjne. Pojęcia, instytucje, zasady w teorii i orzecznictwie*, red. M. Stahl, Wolters Kluwer, Warszawa 2013.
- Stahl M., *Cele publiczne i zadania publiczne*, w: *Koncepcja systemu prawa administracyjnego. Zjazd Katedr Prawa Administracyjnego i Postępowania Administracyjnego*, Zakopane, 24–27 września 2006 r., red. J. Zimmermann, Wolters Kluwer, Warszawa 2007.
- Stańczyk M., *Alternatywne formy edukacji*, „Dyrektor Szkoły” 2015, nr 9, s. 52–54.
- Starościak J., *Decentralizacja administracji*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1960.
- Starościak J., *Prawne formy i metody działania administracji*, w: *System prawa administracyjnego*, t. 3, red. T. Rabska, J. Łętowski, Ossolineum, Wrocław 1978, s. 39–129.
- Starościak J., *Studia z teorii prawa administracyjnego*, Ossolineum, Wrocław 1967.
- Starościak J., *Zarys nauki administracji*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1971.
- Stasikowski R., *Funkcja administracji świadczącej*, „Administracja. Teoria – Dydaktyka – Praktyka” 2009, nr 3, s. 89–115.
- Stec M., *Kryteria podziału zadań i kompetencji w państwie zdecentralizowanym (na kanwie prac nad nowym modelem terytorialnego ustroju Polski)*, „Causus” 1998, nr 7.
- Stefańska E., *Kilka uwag na temat współczesnego pojęcia zakładu administracyjnego (publicznego)*, w: *Przegląd dyscyplin badawczych pokrewnych nauce prawa i postępowania*

- administracyjnego, red. S. Wrzosek, M. Domagała, J. Izdebski, T. Stanisławski, Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 2010, s. 605–616.
- Surzykiewicz J., *Agresja i przemoc w szkole*, w: *Pedagogika*, red. Z. Kwieciński, B. Śliwerski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010, s. 280–285.
- Szczechowicz A., *Kilka uwag o odpowiedzialności władzy publicznej w Polsce*, „*Studia Prawnoustrojowe*” 2019, nr 43, s. 325–334.
- Sześciło D., *Prawo do dobrej edukacji publicznej, współkształtowanej przez mieszkańców*, w: *Polska samorządów, siła demokracji, skuteczne państwo*, red. D. Sześciło, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa 2019, s. 46–58.
- Szpor A., *Państwo a subsydiarność jako zasada prawa w UE i w Polsce*, „*Samorząd Terytorialny*” 2001, nr 1–2, s. 3–9.
- Szewc A., w: A. Szewc, G. Jyż, Z. Pławecki, *Ustawa o samorządzie gminnym. Komentarz*, LEX/El 2012.
- Szewczyk M., *Nadzór w materialnym prawie administracyjnym. Administracja wobec wolności i innych praw podmiotowych jednostki*, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1995.
- Szkolnictwo niepaństwowe w Polsce. *Partnerstwo czy konkurencja?*, red. A. Karpińska, Olecko 1997.
- Sztejna P., *Prawne aspekty obowiązku szkolnego i obowiązku nauki*, „*Studia Lubuskie*” 2005, t. 1, s. 133–143.
- Świątkiewicz J., *Prawo miejscowe pod rządem Konstytucji z 1997 r.*, „*Przegląd Legislacyjny*” 2000, nr 1.
- Tokarczyk R. A., *Paradygmatyczne ujęcie koncepcyjnych ustrojowych aspektów demokratycznego państwa prawa*, w: *Demokratyczne państwo prawa*, red. M. Aleksandrowicz, A. Jamróż, L. Jamróż, Temida, Białystok 2014.
- Tokarczyk R. A., *Sprawiedliwość jako naczelna wartość prawa*, „*Państwo i Prawo*” 1997, nr 6, s. 3–20.
- Tuleja P., *Komentarz do art. 1–86*, w: *Konstytucja RP*, t. 1: *Komentarz. Art. 1–86*, red. M. Saffjan, L. Bosek, C.H.Beck, Warszawa 2016.
- Tykwińska-Rutkowska D., *Prywatyzacja zadań własnych gminy z zakresu edukacji publicznej – studium gdańskiego „Pozytywnego” przypadku*, w: *Sposoby realizacji zadań publicznych*, red. B. Dolnicki, Wolters Kluwer, Warszawa 2016, s. 664–682.
- Ura E., *Prawo administracyjne*, LexisNexis, Warszawa 1995.
- Ura E., *Prawo administracyjne*, LexisNexis, Warszawa 2006.
- Ura E., *Prawo administracyjne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2010.
- Wieczorkiewicz-Kita J., *Semiotyczne aspekty dyskusji o państwie prawnym*, „*Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*” 1998, z. 3–4, s. 59–67.
- Wiktorowska A., *Kierunki zmian w teorii prawnych form działania administracji*, w: *Koncepcja systemu prawa administracyjnego. Zjazd Katedr Prawa Administracyjnego i Postępowania Administracyjnego, Zakopane, 24–27 września 2006 r.*, red. J. Zimmermann, Wolters Kluwer, Warszawa 2007, s. 359–384.

- Wiktorowska A., *Prawne determinanty samodzielności gminy. Zagadnienia administracyjnoprawne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2002.
- Wiktorowska A., *Zasada subsydiarności*, w: *Instytucje współczesnego prawa administracyjnego. Księga jubileuszowa profesora zw. dra hab. Józefa Filipka*, red. I. Skrzydło-Niżnik et al., Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2001.
- Wilczyński P., *Podmioty niepubliczne a decentralizacja i dekoncentracja władztwa administracji publicznej*, „Acta Juridica Resoviensis” 2022, nr 37, s. 260–272.
- Winczorek P., *O państwie, prawie i polityce*, Oficyna Naukowa, Warszawa 2012.
- Wpływ standardów międzynarodowych na rozwój demokracji i ochronę praw człowieka, t. 1, red. J. Jaskiernia, Kancelaria Sejmu, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2013, s. 102–120.
- Wrzosek S., *Administracja władczą i administracja świadcząca*, w: *Encyklopedia prawa administracyjnego*, red. M. Domała, A. Haładyj, S. Wrzosek, C.H.Beck, Warszawa 2010, s. 39.
- Wypieranie prawa administracyjnego przez prawo cywilne, red. A. Doliwa, S. Prutis, Wolters Kluwer, Warszawa 2012 (Kryzys Prawa Administracyjnego, t. 3).
- Wyporska-Frankiewicz J., *Publicznoprawne formy działania administracji o charakterze dwustronnym*, Wolters Kluwer, Warszawa 2010.
- Wyrykowski M., *Legislacja – demokratyczne państwo prawa – radykalne reformy polityczne i gospodarcze*, w: *Tworzenie prawa w demokratycznym państwie prawnym*, red. H. Suchocka, Wydawnictwo Sejmowe, Kancelaria Sejmu, Warszawa 1992, s. 38–54.
- Zabłocka E., Kleśta A., *Dostosowanie warunków edukacyjnych dla uczniów zagrożonych niedostosowaniem społecznym i niedostosowanych społecznie w szkole podstawowej i ponadpodstawowej*, ORE, Warszawa 2013.
- Zacharko L., *Prywatyzacja zadań publicznych gminy. Studium administracyjnoprawne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2000.
- Zarządzanie oświatą w gminach. Podsumowanie badania ankietowego, red. A. Sobotka, ORE, Warszawa 2012.
- Zdyb M., *Dylematy ładu prawnego w kontekście inflacji i niektórych innych niedoskonałości prawa administracyjnego*, w: *Prawo administracyjne dziś i jutro*, red. J. Jagielski, M. Wierzbowski, Wolters Kluwer, Warszawa 2018, s. 39–51.
- Zgud Z., *Zasada subsydiarności w prawie europejskim*, Zakamycze, Kraków 1999.
- Ziemski K., *Indywidualny akt administracyjny*, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 2005.
- Ziemski K., Karciaz M., *Zasada decentralizacji ustroju terytorialnego państwa jako wartość w świetle przepisów Konstytucji RP i Prawa międzynarodowego*, w: *Decentralizacja i centralizacja administracji publicznej*, red. B. Jaworska-Dębska, E. Olejniczak-Szałowska, R. Budzisz, Wolters Kluwer, Warszawa–Łódź 2019, s. 131–150.
- Ziemski K. M., *Określenie pojęcia formy prawnej działania administracji publicznej*, w: *Prawne formy działania administracji*, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski,

- A. Wróbel, C.H.Beck, Instytut Nauk Prawnych PAN, Warszawa 2013 (System Prawa Administracyjnego, t. 5).
- Zimmermann J., *Alfabet prawa administracyjnego*, Wolters Kluwer, Warszawa 2022.
- Zimmermann J., *Prawo administracyjne*, Wolters Kluwer, Kraków 2006.
- Żmichrowska M., *Niedostosowanie społeczne. Przegląd wybranych definicji*, Prace Naukowe Wałbrzyskiej Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości, „Zeszyty Pedagogiczno-Medyczne” 2012, t. 18, s. 161–170.

Źródła internetowe

- Aktywna Szkoła z Ministerstwem Sportu i Turystyki, <https://www.aktywnaszkoła.pl/> [dostęp: 1.01.2025].
- Balcer J., *Organizatorzy edukacji domowej chcą wyższego finansowania*, Serwis Samorządowy PAP, 2024, <https://samorząd.pap.pl/kategoria/edukacja/organizatorzy-edukacji-domowej-chca-wyzszego-finansowania> [dostęp: 19.02.2024].
- Branżowe Centra Umiejętności, Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, Ministerstwo Edukacji Narodowej, <https://www.gov.pl/web/edukacja/branzowe-centra-umiejtnosci> [dostęp: 18.07.2024].
- Cygonik G., *Obowiązek szkolny dla dzieci z Ukrainy. Są ustalenia ministerstw edukacji obu państw*, Rzeczpospolita, 2024, <https://www.rp.pl/edukacja-i-wychowanie/art40117541-obowiazek-szkolny-dla-dzieci-z-ukrainy-sa-ustalenia-ministerstw-edukacji-obu-panstw> [dostęp: 12.04.2024].
- Izby Rzemiosła i Przedsiębiorczości, Związek Rzemiosła Polskiego, <https://zrp.pl/o-nas/stuktura/izby-rzemiosla-i-przedsiębiorczosci/> [dostęp: 15.12.2024].
- Jagielski J., *Status prawny dyrektora szkoły. Ekspertyza prawna*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, <http://www.edukacja.powiatbrzeski.pl/files/files/status%20prawny%20dyrektora%20szkoly.pdf>, dostępne przez: Status dyrektora szkoły, Ośrodek Rozwoju Edukacji, 2015, <https://www.ore.edu.pl/2015/04/status-dyrektora-szkoly/> [dostęp: 22.07.2024].
- Latos G., *Odpowiedź ministra Czarnka na kampanię billboardową mniejszości niemieckiej*, Gazeta Prawna, 2023, <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/kraj/artku-ly/8794694,odpowiedz-ministra-czarnka-na-kampanie-billboardowa-mniejszosci-niemie.html> [dostęp: 20.07.2024].
- Narodowy Program Wsparcia Uczniów po Pandemii, przygotowany przez MEiN w 2021 r., Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, Ministerstwo Edukacji Narodowej, <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/narodowy-program-wsparcia-uczniow-po-pandemii--dzialania-mein> [dostęp: 12.05.2022].
- Odpowiedź na zapytanie nr 195 w sprawie kosztów edukacji domowej, <http://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=78712BE8> [dostęp: 17.03.2025].
- Polskie związki sportowe, Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, Ministerstwo Sportu i Turystyki, <https://www.gov.pl/web/sport/polskie-zwiazki-sportowe2> [dostęp: 30.01.2025].

- Raport dotyczący sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego w Rzeczypospolitej Polskiej*, <http://mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl/mne/prawo/ustawa-o-mniejszosciac/raporty-ustawowe/9711,V-Raportdotyczacy-sytuacji-mniejszosci-narodowych-i-etnicznych-oraz-jezyka-regi.html> [dostęp: 22.07.2024].
- Samodzielność*, w: *Słownik języka polskiego*, red. W. Doroszewski, Słownik Języka Polskiego PWN, <https://sjp.pwn/Doroszewski/samodzielność/5494776.html> [dostęp: 31.01.2023].
- Zacharuk A., *10 pytań o Szkołę w Chmurze*, Szkoła w Chmurze, 2023, <https://szkolawchmurze.org/blog/10-pytan-o-szkole-w-chmurze> [dostęp: 19.02.2024].
- Ziemski & Partners Kancelaria Prawna sp. k., *Opinia prawna dotycząca wybranych zmian przewidzianych w projekcie ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw*, Senat Rzeczypospolitej Polskiej, https://www.senat.gov.pl/opinia_ziemski_misiejko.pdf [dostęp: 24.07.2023].
- Związek Powiatów Polskich, *Pismo z dnia 9 lipca 2021 r.*, Or.A.0531/155/20, <https://www.zpp.pl/storage/library/2020-07/67877d475d3072ae7e518e68d1190a4b.pdf> [dostęp: 12.01.2022].

Źródła prawa

Źródła prawa międzynarodowego i europejskiego*

- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka przyjęta i proklamowana rezolucją Zgromadzenia ogólnego ONZ 217 A (III) w dniu 10 grudnia 1948 r., https://www.amnesty.org.pl/wp-content/uploads/2016/04/Powszechna_Deklaracja_Praw_Czlowieka.pdf [dostęp: 12.01.2024].
- Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2, Dz.U. 1993 Nr 61 poz. 284.
- Konwencja dotycząca statusu uchodźców, sporządzona w Genewie dnia 28 lipca 1951 r., Dz.U. 1991 Nr 119 poz. 515, uzupełniona protokołem dotyczącym statusu uchodźców, sporządzonym w Nowym Jorku dnia 31 stycznia 1967 r., Dz.U. 1991 Nr 119 poz. 517.
- Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej z dnia 25 marca 1957 r., wersja skonsolidowana Dz.Urz. UE C 115 z dnia 9 maja 2008 r.
- Konwencja w sprawie zwalczania dyskryminacji w dziedzinie oświaty sporządzona w Paryżu w dniu 15 grudnia 1960 r., Dz.U. z 1960 r. Nr 40 poz. 268.
- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r., Dz.U. 1977 Nr 38 poz. 167.
- Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych, otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r., Dz.U. 1977 Nr 38 poz. 169.

* Pozycje uszeregowano chronologicznie.

- Europejska Karta Samorządu Lokalnego, sporządzona w Strasburgu dnia 15 października 1985 r., Dz.U. 1994 Nr 124 poz. 607; ratyfikowana przez Polskę 26 kwietnia 1993 r.
- Konwencja o Prawach Dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r., Dz.U. z 1991 r. Nr 120 poz. 526.
- Deklaracja z Salamanki oraz wytyczne dla działań w zakresie specjalnych potrzeb edukacyjnych przyjęte przez Światową konferencję dotyczącą potrzeb edukacyjnych „Dostęp i jakość”, Salamanka, Hiszpania 7–10 czerwca 1994, UNESCO 1994 [tłumaczenie na j. pol.: konsult. nauk. T. Gałkowski, adaptacja J. Kwapisz], <http://images.elk.pl/213/8761> [dostęp: 12.12.2024].
- Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z dnia 7 grudnia 2000 r., Dz.Urz. UE C 83 z dnia 30.03.2010.
- Traktat ustanawiający Konstytucję dla Europy podpisany w Rzymie w dniu 29 października 2004 r., Dz.Urz. UE C 310 z dnia 16 grudnia 2004 r.
- Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 13 grudnia 2006 r., A/RES/61/106; podpisana przez rząd polski 20 marca 2007 r., ratyfikowana przez Polskę 6 września 2012 r., Dz.U. 2012 poz. 1169.
- Rezolucja Rady UE i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie z dnia 17 marca 2008 r. w sprawie sytuacji osób niepełnosprawnych w Unii Europejskiej, Dz.Urz. UE C 75 z dnia 26 marca 2008 r.
- Decyzja wykonawcza Rady (UE) 2022/382 z dnia 4 marca 2022 r. stwierdzająca istnienie masowego napływu wysiedleńców z Ukrainy w rozumieniu art. 5 dyrektywy 2001/55/WE i skutkująca wprowadzeniem tymczasowej ochrony, Dz.Urz. UE L 71 z dnia 4 marca 2022 r.
- Decyzja wykonawcza Rady (UE) 2023/2409 z dnia 19 października 2023 r. w sprawie przedłużenia tymczasowej ochrony wprowadzonej decyzją wykonawczą (UE) 2022/382, Dz.Urz. UE L z dnia 24 października 2023 r., 2023/2409.

Źródła prawa krajowego

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. Nr 78 poz. 483.
- Ustawa konstytucyjna z dnia 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym, Dz.U. 1992 Nr 84 poz. 426.
- Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego, Dz.U. 1960 poz. 168, tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 572, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, Dz.U. 1964 Nr 43 poz. 296, tekst jedn. Dz.U. 2023 poz. 1550, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. 1964 poz. 59, tekst jedn. Dz.U. 2023 poz. 2809, z późn. zm.

- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, Dz.U. 1964 Nr 16 poz. 93, tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 1061, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, Dz.U. 1966 Nr 24 poz. 151, tekst jedn. Dz.U. 2025 poz. 132.
- Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy, Dz.U. 1974 Nr 24 poz. 141, tekst jedn. Dz.U. 2025 poz. 277.
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela, Dz.U. 1982 Nr 3 poz. 19, tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 986, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, Dz.U. 1982 Nr 35 poz. 228.
- Ustawa z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle, Dz.U. 1989 Nr 17 poz. 92, tekst jedn. Dz.U. 2020 poz. 2159.
- Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach, Dz.U. 1989 Nr 20 poz. 104, tekst jedn. Dz.U. 2020 poz. 2261.
- Ustawa z dnia 30 maja 1989 r. o izbach gospodarczych, Dz.U. 1989 Nr 35 poz. 195, tekst jedn. Dz.U. 2019 poz. 579.
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz.U. 1990 Nr 16 poz. 95, tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 1465, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 17 maja 1990 r. o podziale zadań i kompetencji określonych w ustawach szczególnych pomiędzy organy gminy a organy administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw, Dz.U. 1990 Nr 34 poz. 198, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, Dz.U. 1991 Nr 95 poz. 425, tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 425, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców, Dz.U. 1991 Nr 55 poz. 235, tekst jedn. Dz.U. 2022 poz. 97.
- Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, Dz.U. 2020 poz. 1406, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, Dz.U. 2019 poz. 351, z późn. zm.
- Ustawa o specjalnych strefach ekonomicznych z dnia 20 października 1994 r., Dz.U. 1994 nr 123 poz. 600, tekst jedn. Dz.U. 2023 poz. 1604.
- Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Dz.U. 1997 Nr 88 poz. 553, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy, Dz.U. 2021 poz. 53, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz.U. 1997 Nr 89 poz. 555, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, Dz.U. 1997 Nr 123 poz. 776, tekst jedn. Dz.U. 2021 poz. 573.
- Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej, Dz.U. 2007 Nr 65 poz. 437, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, Dz.U. 1998 Nr 91 poz. 578, tekst jedn. Dz.U. z 2024 r. poz. 107, z późn. zm.

- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, Dz.U. 1998 Nr 91 poz. 576, tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 566, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim, Dz.U. 1999 Nr 90 poz. 999, tekst jedn. Dz.U. 2021 poz. 672.
- Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, Dz.U. 2000 Nr 109 poz. 1158, tekst jedn. Dz.U. 2020 poz. 299.
- Ustawa dnia 15 grudnia 2000 r o samorządach zawodowych architektów oraz inżynierów budownictwa, Dz.U. 2001 Nr 5 poz. 42, tekst jedn. Dz.U. 2023 poz. 551.
- Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, Dz.U. 2002 Nr 153 poz. 1270, tekst jedn. Dz.U. 2022 poz. 329.
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 2003 Nr 128 poz. 1176.
- Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, Dz.U. 2003 Nr 203 poz. 1966, tekst jedn. Dz.U. 2022 poz. 2267.
- Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r., Dz.U. 2004 Nr 64 poz. 593, tekst jedn. Dz.U. 2023 poz. 901.
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Dz.U. 2004 nr 99 poz. 1001, tekst jedn. Dz.U. 2020 poz. 1409, z późn. zm.
- Ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, Dz.U. 2004 nr 173 poz. 1807, tekst jedn. Dz.U. 2017 poz. 2168, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych, Dz.U. 2005 Nr 14 poz. 114, tekst jedn. Dz.U. 2021 poz. 289.
- Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, Dz.U. 2005, Nr 17 poz. 141, tekst jedn. Dz.U. 2017 poz. 823.
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Dz.U. 2006 Nr 227 poz. 1658.
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty, Dz.U. Nr 181 poz. 1292.
- Ustawa z dnia 22 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych, Dz.U. 2008 Nr 223 poz. 1458, tekst jedn. Dz.U. 2022 poz. 530.
- Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie, Dz.U. 2009 Nr 31 poz. 206, tekst jedn. Dz.U. 2023 poz. 190.
- Ustawa z dnia 19 marca 2009 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Dz.U. 2009 Nr 56 poz. 458.
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, Dz.U. 2009 Nr 157 poz. 1240, tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 1530.
- Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy, Dz.U. 2011 Nr 21 poz. 112, tekst jedn. Dz.U. 2023 poz. 2408.
- Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej, Dz.U. 2011 Nr 139 poz. 814, tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 152, z późn. zm.

- Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej, Dz.U. 2016 poz. 380, tekst jedn. Dz.U. 2023 poz. 991, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 19 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Dz.U. 2011 Nr 149 poz. 887, tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 177.
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2011 Nr 205 poz. 1206.
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2013 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2014 poz. 7.
- Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, Dz.U. 2013 poz. 1650, tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 769.
- Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2015 poz. 357.
- Ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2015 poz. 1045.
- Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego, Dz.U. 2015 poz. 1240.
- Ustawa z dnia 23 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2016 poz. 1010.
- Ustawa z dnia 1 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2016 poz. 1985.
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe, Dz.U. 2017 poz. 60.
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, Dz.U. 2017 poz. 60, tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 737, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych, Dz.U. 2017 poz. 2230, tekst jedn. Dz.U. 2025 poz. 439.
- Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców, Dz.U. 2018 poz. 646.
- Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz.U. 2018 poz. 1668, tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 1571.
- Ustawa z dnia 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2018 poz. 2245.
- Ustawa z dnia 5 lipca 2019 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Dz.U. 2019 poz. 1482, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 17 marca 2021 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, Dz.U. 2021 poz. 762.
- Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, Dz.U. 2022 poz. 583, zm. Dz.U. 2024 poz. 854.
- Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027, Dz.U. 2022 poz. 1079.
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, Dz.U. 2022 poz. 1700.

- Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw Dz.U. 2023 poz. 1672.
- Ustawa z dnia 30 sierpnia 2023 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2023 poz. 2005.
- Ustawa z dnia 15 maja 2024 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2024 poz. 584.
- Ustawa z dnia 1 października 2024 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego Dz.U. 2024 poz. 1572.

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania, Dz.U. 1996 Nr 60 poz. 278, tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 2010. z późn. zm.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach, Dz.U. 2003 Nr 6 poz. 69, tekst jedn. Dz.U. 2020 poz. 1604.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie szczególnych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych, Dz.U. 2013 poz. 369.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych szkołach i placówkach, Dz.U. 2013 poz. 532, tekst jedn. 2023 poz. 1798.
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa z dnia 5 listopada 2014 r. w sprawie ramowych statutow publicznych szkół i placówek artystycznych, Dz.U. 2014 poz. 1646.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 stycznia 2017 r. w sprawie egzaminu czeladniczego, egzaminu mistrzowskiego oraz egzaminu sprawdzającego, przeprowadzanych przez komisje egzaminacyjne izb rzemieślniczych, Dz.U. 2017 poz. 89.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli, Dz.U. 2017 poz. 649, tekst jedn. Dz.U. 2023 poz. 2736, z późn. zm.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 marca 2017 r. w sprawie oddziałów i szkół sportowych oraz oddziałów i szkół mistrzostwa sportowego, Dz.U. 2017 poz. 671, tekst jedn. Dz.U. 2020 poz. 2138.
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2017 r. w sprawie typów szkół artystycznych publicznych i niepublicznych, Dz.U. 2017 poz. 1125.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 sierpnia 2017 r. w sprawie przypadków, w których do publicznej lub niepublicznej szkoły dla dorosłych można przyjąć osobę, która ukończyła 16 albo 15 lat, oraz przypadków, w których osoba, która ukończyła ośmioletnią szkołę podstawową, może spełniać obowiązek nauki przez uczęszczanie na kwalifikacyjny kurs zawodowy, Dz.U. 2017 poz. 156.

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży, Dz.U. 2017 poz. 1616, tekst jedn. Dz.U. 2023 poz. 2468.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym, Dz.U. 2017 poz. 1578, tekst jedn. Dz.U. 2020 poz. 1309.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach, Dz.U. 2020 poz. 1280, z późn. zm., Dz.U. 2022 poz. 1593.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać osoba zajmująca stanowisko dyrektora oraz inne stanowisko kierownicze w publicznym przedszkolu, publicznej szkole podstawowej, publicznej szkole ponadpodstawowej oraz publicznej placówce, Dz.U. 2017 poz. 1597, tekst jedn. Dz.U. 2023 poz. 2578.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym, Dz.U. 2017 poz. 1627, zm. Dz.U. 2024 poz. 144.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 w sprawie szczegółowych zasad i warunków udzielania i cofania zezwolenia na założenie przez osobę prawną lub osobę fizyczną szkoły lub placówki publicznej, Dz.U. 2017 poz. 1625, tekst jedn. Dz.U. z 2024 poz. 31.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw, Dz.U. 2017 poz. 1665, tekst jedn. Dz.U. 2023 poz. 2301.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego, Dz.U. 2017 poz. 1658, tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 15.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania, Dz.U. 2017 poz. 1657, tekst jedn. Dz.U. 2020 poz. 1657.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 września 2017 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, Dz.U. 2017 poz. 1743, tekst jedn. Dz.U. 2023 poz. 2061.

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 października 2018 r. w sprawie akredytacji placówek doskonalenia nauczycieli, Dz.U. 2018 poz. 2029.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, Dz.U. 2019 poz. 316.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli, Dz.U. 2019 poz. 502, tekst jedn. Dz.U. 2023 poz. 2136.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw, Dz.U. 2019 poz. 685.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2019 r. w sprawie ramowych statutowych publicznej placówki kształcenia ustawicznego oraz publicznego centrum kształcenia zawodowego, Dz.U. 2019 poz. 320.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, Dz.U. 2019 poz. 316.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu, Dz.U. 2019 poz. 391.
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 9 kwietnia 2019 r. w sprawie warunków i trybu przyjmowania uczniów do publicznych szkół i publicznych placówek artystycznych oraz przechodzenia z jednych typów szkół do innych, Dz.U. z 2019 poz. 686.
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 maja 2019 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli, Dz.U. 2019 poz. 1045, tekst jedn. Dz.U. 2023 poz. 2738.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach, Dz.U. 2020 poz. 1386.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 marca 2022 r. w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy, Dz.U. 2022 poz. 645, tekst jedn. Dz.U. 2023 poz. 2094, z późn. zm.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 lipca 2022 r. w sprawie przyznawania, przekazywania i rozliczania dotacji celowej na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji remontów i inwestycji, Dz.U. 2022 poz. 1540.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 lipca 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych szkołach i placówkach, Dz.U. 2022 poz. 1593.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 30 marca 2023 r. w sprawie niektórych placówek systemu oświaty, Dz.U. 2023 poz. 651.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 lipca 2023 r. zmieniające rozporządzenie

- w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania, Dz.U. 2023 poz. 1348.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 27 września 2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad i warunków udzielania i cofania zezwolenia na założenie przez osobę prawną lub osobę fizyczną szkoły lub placówki publicznej, Dz.U. 2023 poz. 2068.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 29 września 2023 r. w sprawie ramowych statutów: publicznej placówki kształcenia ustawicznego, publicznego centrum kształcenia zawodowego i publicznego branżowego centrum umiejętności, Dz.U. 2023 poz. 2066.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 6 października 2023 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych, Dz.U. 2023 poz. 900, z późn. zm.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 4 grudnia 2023 r., Dz.U. 2023 poz. 2756.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 18 grudnia 2024 r. w sprawie sposobu podziału łącznej kwoty potrzeb oświatowych między jednostki samorządu terytorialnego w roku 2025, Dz.U. 2024 poz. 1930.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 23 stycznia 2025 w sprawie organizacji kształcenia oraz warunków i form realizowania specjalnych działań opiekuńczo-wychowawczych w przedszkolach i szkołach specjalnych oraz w oddziałach specjalnych, zorganizowanych w podmiotach leczniczych i jednostkach pomocy społecznej, Dz.U. 2025 poz. 115.

- Uchwała Prezydium Rządu nr 448 z dnia 23 czerwca 1951 r. w sprawie ustroju szkolnictwa zawodowego, M.P. 1951 Nr 59 poz. 776.
- Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. – Karta Praw Osób Niepełnosprawnych, M.P. 1997 Nr 50 poz. 475.
- Zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 grudnia 2009 r. w sprawie połączenia Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie i Centrum Metodycznego Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej w Warszawie w Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie, Zarządzenie Nr 19, Dz.Urz. MEN 2010.15.
- Uchwała nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024–2028 M.P. 2023 poz. 881.

- Projekt ustawy z dnia 13 stycznia 2022 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe i niektórych innych ustaw, druk senacki 613.
- Projekt ustawy z dnia 20 września 2022 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe i niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 2710.

Danuta Kurzyna-Chmiel
Samorządowa oświata

STRESZCZENIE

Publikacja dotyczy szczególnie ważnych zagadnień społecznych i prawnych. Poruszane w niej wątki mają w obszarze prawa administracyjnego i prawa samorządu terytorialnego oryginalny, często pionierski charakter. W książce skupiono się na analizie prawnej funkcjonowania oświaty w Polsce, zwłaszcza w części, za którą odpowiada samorząd terytorialny.

Przyjęto, że wskazana w tytule publikacji samorządowa oświata jest odnoszona w ujęciu podmiotowym do szkół i placówek oświatowych prowadzonych i zakładanych przez jednostki samorządu terytorialnego (j.s.t.), zaś w ujęciu przedmiotowym – do publicznych zadań oświatowych przez nie realizowanych. Uwzględniono także główne relacje z podmiotami powiązanymi z j.s.t. determinującymi rolę samorządu w wykonywaniu tych zadań, w tym zwłaszcza z kuratorem oświaty i podmiotami niepublicznymi. Uznano, że obecna pozycja kuratora oświaty nie zasługuje na aprobatę. Wyraźnie podkreślono potrzebę zmiany przepisów dotyczących jego uprawnień względem j.s.t. Celem zawartych w książce rozważań jest ukazanie modelu oświaty samorządowej w Polsce. Istotne było zwłaszcza ustalenie roli samorządu terytorialnego w realizacji coraz szerszych zadań oświatowych oraz zakresu jego kompetencji warunkowanego kompetencjami innych podmiotów.

Tematyka badawcza została szeroko określona, co ułatwiło pełniejszą analizę tego ewoluującego zagadnienia. Na jego obecny kształt mają wpływ przede wszystkim zasady ustrojowe i zmieniające się dynamicznie przepisy rangi podkonstytucyjnej. Wykazano, że pomimo stałości zasad konstytucyjnych ewolucja ustawodawstwa może prowadzić do ich faktycznego nadwyżżenia. Na podstawie przedstawionej w pracy analizy wyciągnięto wniosek, że samorządowa oświata jest zdolna do „samorządzenia”, czyli jest wyposażona w prawa i możliwości rozwiązywania własnych spraw i zaspokajania własnych potrzeb samodzielnie we własnym imieniu i na własną odpowiedzialność. Jednak liczne analizy o charakterze cząstkowym ukazały poszerzającą się liczbę zadań oświatowych realizowanych przez j.s.t., które wymagają do swej skuteczności podejmowania obowiązkowego współdziałania z podmiotami niepublicznymi, co prowadzi do różnicowania stopnia jednej z kardynalnych zasad samorządu terytorialnego w Polsce, a mianowicie jego samodzielności. Wszechstronna analiza stanu prawnego doprowadziła do konkluzji, zgodnie z którą aktualne przepisy prawne w niektórych

omawianych w publikacji obszarach, np. w zakresie kształcenia zawodowego (branżowego) i ustawicznego, zbyt ograniczają samodzielność wyboru partnerów współdziałania oraz jego formy, przez co władztwo organizacyjne j.s.t. ulega zmniejszeniu. Wiele uwagi poświęcono współczesnym formom działania administracji w realizacji publicznych zadań oświatowych. Wyrażono w tym zakresie potrzebę (sygnalizowaną już od dawna w doktrynie) stworzenia kodeksu prawa administracyjnego, w którym, poza realizacją innych ważnych postulatów, zostaną zdefiniowane i doprecyzowane formy działania administracji.

Znaczna część rozważań obejmuje próbę dookreślenia podmiotowego obrazu samorządowej oświaty. Ukazano więc m.in. specyfikę szkół i placówek samorządowych na tle innych należących do systemu oświaty. Ustalono, że ich zakładanie i prowadzenie należy do grupy podstawowych, obowiązkowych zadań własnych j.s.t. Dokonano analizy kompetencji j.s.t. w zakresie zakładania i prowadzenia szkół i placówek oświatowych. Szeroko omówiono obowiązki samorządowych organów prowadzących względem prowadzonych przez nie szkół i placówek oraz relacje tych organów z dyrektorami takich szkół i placówek.

Wprowadzono podział książki na dwie części. Pierwsza z nich obejmuje zagadnienia teoretyczne istotne dla całości rozważań, stanowiące podstawę analizy dotyczącej konkretnych zadań oświatowych. W części drugiej omówiono główne elementy sfery przedmiotowej samorządowej oświaty. Analizą objęto kluczowe, w aktualnym stanie prawnym, zadania oświatowe j.s.t., a także dwa zadania niemające statusu zadań oświatowych, lecz istotnie z nimi związane. W szerszy sposób ukazano zadania polegające na zapewnieniu kształcenia, w tym kształcenia specjalnego, opieki i wychowania, dzieciom i młodzieży niepełnosprawnym, niedostosowanym społecznie i zagrożonym niedostosowaniem społecznym, jak również kształcenia branżowego i ustawicznego.

Ocena rozległego stanu prawnego, literatury przedmiotu i orzecznictwa sądowego umożliwiła autorce wysunięcie wniosków i zaproponowanie postulatów *de lege ferenda*, a także wskazanie nowych obszarów wymagających pogłębionych badań doktryny.

Danuta Kurzyna-Chmiel
Local government education

SUMMARY

This publication addresses particularly important social and legal issues. The topics discussed in it are original and often pioneering in the field of administrative law and local government law. The book focuses on a legal analysis of the functioning of education in Poland, especially in the sphere for which local government is responsible.

It is assumed that the local government education refers, in subjective terms, to schools and educational institutions run and established by local government units, and in objective terms, to the public educational tasks they perform. Also considered are the main relationships with entities associated with local government units that determine the role of local government in performing these tasks, including in particular the regional superintendent of education and non-public entities. It is concluded that the current position of the superintendent of education does not deserve approval. The need to amend the provisions concerning his powers in relation to local government units was clearly emphasized. The aim of the considerations contained in the book is to present a model of local government education in Poland. It has been particularly important to determine the role of local government in the implementation of increasingly broader educational tasks and the scope of its competences conditioned by the competences of other entities.

The research topic has been delineated broadly, which facilitated a more comprehensive analysis of this evolving issue. Its current form is primarily influenced by constitutional principles and dynamically changing subconstitutional regulations. It has been demonstrated that despite the stability of constitutional principles, the evolution of legislation may lead to their actual undermining. Based on the analysis presented in the study, it has been concluded that local government education is capable of "self-government," i.e., it is equipped with the rights and capabilities to resolve its own issues and satisfy its own needs independently, on its own behalf, and on its own responsibility. However, numerous partial analyses have shown an increasing number of educational tasks carried out by local government units, which require mandatory cooperation with non-public entities in order to be effective, leading to a differentiation in the degree of one of the cardinal principles of local government in Poland, namely its independence.

A comprehensive analysis of the legal situation has led to the conclusion that current legal regulations in some of the areas discussed in the publication, e.g., in the field of vocational (industry-specific) and continuing education, excessively limit the freedom to choose cooperation partners and forms of cooperation, thereby reducing the organizational authority of local government units. Much attention has been paid to contemporary forms of administration in the implementation of public education tasks. In this regard, the need (long signalled in doctrine) to create a code of administrative law has been expressed, in which, in addition to the implementation of other important postulates, the forms of administration would be defined and clarified.

A significant part of the discussion involves an attempt to define the subjective image of local government education. Among other things, the specific nature of local government schools and institutions is presented in comparison with other institutions belonging to the education system. It has been established that their establishment and operation belong to the group of basic, mandatory tasks of local government units. An analysis of the competences of local government units in the field of establishing and operating schools and educational institutions has been carried out. The obligations of local government bodies towards the schools and institutions they run, as well as the relations between these bodies and the directors of such schools and institutions, have been widely discussed.

The book has been divided into two parts. The first part covers theoretical issues that are important for the overall discussion and form the basis for the analysis of specific educational tasks. The second part discusses the main elements of the subject area of local government education. The analysis covers the key educational tasks of local government units under the current legal framework, as well as two tasks that do not have the status of educational tasks but are significantly related to them. The tasks of providing education, including special education, care, and upbringing for children and young people with disabilities, socially maladjusted and at risk of social maladjustment, as well as vocational and continuing education, are presented in a broader context.

An assessment of the extensive legal situation, literature on the subject, and court rulings has enabled the author to draw conclusions and propose *de lege ferenda* postulates, as well as to identify new areas requiring in-depth doctrinal research.

Redakcja
Anna U. Pilśniak

Projekt okładki
Tomasz Tomczuk

Korekta
Marzena Marczyk

Łamanie
Anna U. Pilśniak

Redaktor inicjujący
Paweł Radek

Nota copyrightowa obowiązująca do 31.12.2026
Copyright © 2025 by Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

Sprzysyamy otwartej nauce. Od 1.01.2027 publikacja dostępna na licencji
Creative Commons Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach
4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0)

 <https://orcid.org/0000-0001-9168-5874>

<https://doi.org/10.31261/PN.4299>

Kurzyna-Chmiel, Danuta
Samorządowa oświata / Danuta Kurzyna-Chmiel.
– Wydanie I. – Katowice : Wydawnictwo
Uniwersytetu Śląskiego, 2025

ISBN 978-83-226-4574-1
(wersja drukowana)

ISBN 978-83-226-4575-8
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Jordana 18, 40-043 Katowice
<https://wydawnictwo.us.edu.pl>
e-mail: wydawnictwo@us.edu.pl

Druk i oprawa
volumina.pl Sp. z o.o.
ul. Księcia Witolda 7–9
71-063 Szczecin

Wydanie I. Ark. druk. 26,25. Ark. wyd. 28,5. Papier offset 90 g. PN 4299
Cena 79,90 zł (w tym VAT)

W książce *Samorządowa oświata* poruszono niezmiernie ważne zagadnienia prawne i społeczne. Przedstawione rozważania mają w obszarze prawa administracyjnego i prawa samorządu terytorialnego oryginalny, często pionierski charakter. Skupiono się na analizie prawnej funkcjonowania oświaty w Polsce, zwłaszcza w części, za którą odpowiada samorząd terytorialny. Przeprowadzone badania wykazały istnienie ewoluującego modelu samorządowej oświaty. Uznano, że na jego obecny kształt wpływają przede wszystkim zasady ustrojowe i zmieniające się dynamicznie przepisy rangi podkonstytucyjnej. Przyjęto, że wskazana w tytule publikacji samorządowa oświata odnosi się do podmiotów do szkół i placówek oświatowych prowadzonych i zakładanych przez jednostki samorządu terytorialnego, zaś w ujęciu przedmiotowym – do publicznych zadań oświatowych realizowanych przez te jednostki. Uwzględniono także główne relacje samorządu z podmiotami determinującymi jego rolę w wykonywaniu zadań oświatowych, w tym zwłaszcza z kuratorem oświaty i podmiotami niepublicznymi. Ocena rozległego stanu prawnego, literatury przedmiotu i orzecznictwa sądowego doprowadziła do sformułowania wniosków i zaproponowania postulatów *de lege ferenda*.

DANUTA KURZYNA-CHMIEL, doktor habilitowana nauk prawnych, profesor Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Specjalistka w zakresie prawa administracyjnego i prawa samorządu terytorialnego, a w szczególności prawa oświatowego. Autorka licznych prac naukowych, w tym monografii: *Oświata jako zadanie publiczne* (Warszawa 2013), *Podstawy prawne i organizacyjne oświaty. Prawo oświatowe w zarysie* (Warszawa 2006, 2009), *Nadzór wojewody nad samorządem terytorialnym* (Bielsko-Biała 2003).

KURATORIUM
OŚWIATY
W KATOWICACH

Cena 79,90 zł (w tym VAT)

ISBN 978-83-226-4575-8

9

Więcej informacji

